

แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอ
ศรีราชา ตั้งกััดดำเนินงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาตะวัน บุญจิต

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอ
ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

Development Approach of Dual Vocational Education Management for a Private Technological
College in Sriracha under the Office of Vocational Commission

PHATAWAN BOONJEED

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE MASTER DEGREE OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
BURAPHA UNIVERSITY

2022

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางาน
นิพนธ์ของ ภาตะวัน บุญจิต ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุญา วิระวณิชตระกูล)

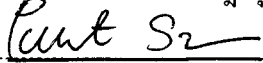
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(ดร.ภักดิ์ภู่อัจฉรินทร์ สมพงษ์ธรรม)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

..... ประธาน
(ดร.ชัยพจน์ รุ่งงาม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุญา วิระวณิชตระกูล)

..... กรรมการ
(ดร.ภักดิ์ภู่อัจฉรินทร์ สมพงษ์ธรรม)

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุญา วิระวณิชตระกูล)

วันที่ 21 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)

วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

63920296: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
 คำสำคัญ: ปัญหา, แนวทาง, การบริหารจัดการ, การศึกษาระบบทวิภาคี, วิทยาลัย
 อาชีวศึกษาเอกชน

ภาควิชา บัญชี : แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย
 อาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
 (Development Approach of Dual Vocational Education Management for a Private Technological
 College in Sriracha under the Office of Vocational Commission) คณะกรรมการควบคุมงาน
 นิพนธ์: สญาญ ชีระวณิชตระกูล, ภัคณัฐ จันทนวรานนท์ สมพงษ์ธรรม ปี พ.ศ. 2565.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัด
 การศึกษาระบบทวิภาคีที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งใน
 อำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วย
 วิธีการเก็บข้อมูลจาก 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 8 คน 2)การสัมภาษณ์
 แบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และ 3)การสนทนากลุ่ม ผู้ปฏิบัติการ จำนวน 8 คน
 ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัญหาในการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย
 อาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จาก
 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบปัญหาในด้านการจัดการฝึกอาชีพและด้านการจัดการเรียนการสอน
 และการวัดประเมินผล ส่วนด้านการจัดการหลักสูตรและด้านการนิเทศ ไม่พบสภาพปัญหาในการ
 ดำเนินงาน โดยเมื่อลำดับปัญหาในการดำเนินงาน พบปัญหามากที่สุดในด้านการจัดการฝึกอาชีพ 2.
 แนวทางการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทาง 5
 แนวทาง 1)การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ 2)การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ
 มาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 3)การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนอบรมครู
 ฝึกในสถานประกอบการร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา 4) การให้ความสำคัญ
 กับทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวม 5)การบริหารจัดการศึกษาระบบ
 ทวิภาคีในทุกมิติโดยมีสภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง เพื่อการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้มี
 ประสิทธิภาพและมาตรฐานต่อไป 3. แนวทางที่ 1-4 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ในส่วนของ
 แนวทางที่ 5 มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามเป็นส่วนของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่
 สถานศึกษาและสถานประกอบการไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการ

63920296: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: Problem, Development Approach, Management, Dual Vocational Education, Private Technological College

PHATAWAN BOONJEED : DEVELOPMENT APPROACH OF DUAL VOCATIONAL EDUCATION MANAGEMENT FOR A PRIVATE TECHNOLOGICAL COLLEGE IN SRIRACHA UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL COMMISSION. ADVISORY COMMITTEE: SADAYU TEERAVANITRAKUL, , PAKKANAT CHANTHANAVARANONT SOMPONGTAM 2022.

This research aimed to study problem and develop potential approaches to dual vocational education management for a private technological college in Sriracha under the Office of the Vocational Commission. The researcher used qualitative research methods to collect data by 1) conducting structured interview with 8 key informants 2) conducting semi-structured interview with 3 specialists and 3) conducting focus group with 8 practitioners. The study results showed that 1. Problems of managing dual vocational education in a private technological college in Sriracha under the Office of the Vocational Commission, from the interview, were found in vocational training and teaching and evaluation. In contrast, the problems of curriculum management and supervision were not found in practice. However, by prioritizing the problems, most were found in vocational training management; 2. The approaches to manage dual vocational education in a private technological college, from the interview with specialists, were suggested as follow 1)create motivation for workplaces ; 2)create perception and understanding of the standard of dual vocational educational management to ensure consensus understanding; 3)coordinate with Bureau of Personnel Competency Development for cooperation on curriculum and lecturers in workplace trainers training course 4)take account of all factors in managing dual vocational education holistically; 5)put The Federation of Thai Industries as center in managing dual vocational education; and 3.Approach number 1-4 is potential and appropriate, whereas, the fifth approach is appropriate however it is not in control of college and workplace.

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สฎายุ วีระวิชิตระกุล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร. ภักดิ์ภูริ จันทนวรานนท์ สมพงษ์ธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำทาง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบพระคุณ ดร. ชัยพนธ์ รังงาม กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องของงานนิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์และให้คำแนะนำ มา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา และขอขอบพระคุณผู้มีคุณทุกท่านที่ได้กรุณาเกื้อกูลผู้วิจัยตลอดจนบรรลุผลสำเร็จ

ภาตะวัน บุญจิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
คำถามของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการทำวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. สภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในอำเภอสรีราชา.....	11
2. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.....	12
3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	17
4. การวิจัยเชิงคุณภาพ	34
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3	48

วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	48
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	50
4. ขั้นตอนการวิจัย.....	52
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
บทที่ 4.....	55
ผลการวิจัย.....	55
บทที่ 5.....	73
อภิปรายและสรุปผล.....	73
1. สรุปผลการวิจัย.....	73
2. อภิปรายผล.....	75
3. ข้อเสนอแนะ.....	82
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก.....	84
ภาคผนวก ข.....	86
ภาคผนวก ค.....	91
ภาคผนวก ง.....	102
บรรณานุกรม.....	104
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	110

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมโดยใช้โมเดลประเทศไทย 4.0 จึงมีความจำเป็นที่ต้องเพิ่มจำนวนแรงงานฝีมือที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559) ในการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 รัฐบาลกำหนดให้มีการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC ซึ่งครอบคลุมจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เพื่อให้เกิดการลงทุนในโครงสร้างระดับสูง และอุตสาหกรรมใหม่ และเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมหลักที่มีอยู่แล้วให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและอยู่รอดได้ จึงทำให้มีความต้องการแรงงานอาชีวะเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561 ก) ดังนั้น สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการการเรียนการสอนในรูปแบบทวิภาคีเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสู่การปฏิบัติจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) จึงได้กำหนดให้มีกลยุทธ์และตัวชี้วัดเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนระบบทวิภาคี โดยให้เพิ่มจำนวนผู้เรียนทวิภาคีร้อยละ 30 ต่อปี สอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2579 ซึ่งตั้งเป้าหมายร้อยละของสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาต่อสายสามัญศึกษาไว้ 70 : 30 ในปี 2579 อีกทั้งยังมีการกำหนดเป้าหมายให้เพิ่มร้อยละของผู้เรียนทวิภาคีเป็นร้อยละ 50 ในปี 2569 และร้อยละ 80 ในปี 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก) ส่งผลให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษามีการดำเนินการในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีความสอดคล้องกับตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560)

การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการในเรื่องการจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551) โดยการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในส่วนของสถานศึกษาอาชีวศึกษานั้นประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการ

จัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ด้านการจัดการฝึกอาชีพ และด้านการนิเทศ (อิสริยา ออสุวรรณ, 2559) ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังที่จะผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความรู้และทักษะที่สามารถปฏิบัติงานจริงได้ทันทีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งภายใต้การจัดการศึกษาในระบบอาชีวศึกษาปกติอาจไม่สามารถทำได้ จึงได้ริเริ่มการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าเรียนเพื่อความรู้ ฝึกทักษะวิชาชีพ ตลอดจนประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการจริง โดยคาดหวังว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากระบบทวิภาคีนั้นจะมีความรู้ ทักษะทัศนคติ ที่พร้อมต่อการทำงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ข)

อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีพบว่า ผู้เรียนในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวเอกชนมีอัตราส่วนค่อนข้างน้อย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีเพียงร้อยละ 4 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีเพียงร้อยละ 8 ของนักศึกษาในระบบทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ข) จากการสัมภาษณ์สถานศึกษาและสถานประกอบการ ผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ยังมีปัญหาในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุจุดเน้นและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเท่าที่ควร นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ถึงปัจจุบันมีนักศึกษาในระบบทวิภาคีจำนวน 46 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2.98 ของนักศึกษาทั้งหมดเท่านั้น (ลักษณะ สายปรีชา, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2563) สอดคล้องกับ ปาริตะ ยี่เส็นเย็นหละ (สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2563) ซึ่งระบุว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีปัจจุบันดำเนินการได้เพียงบางสาขาวิชาเท่านั้น ทำให้มีนักศึกษาในระบบทวิภาคีเพียงร้อยละ 10.05 ของนักศึกษาทั้งหมด ในส่วนของสถานประกอบการพบว่าการจัดทำการศึกษาในระบบทวิภาคีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ยังไม่สำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและแผนการฝึกอาชีพ และระเบียบต่างๆ ของงานทวิภาคี สถานประกอบการจึงรับนักศึกษาในระบบทวิภาคีจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้จำนวนน้อย (อุริทัต สมมูลไพร, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2563; สมเกียรติ ปิสม โภชน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2563)

จากสภาพปัญหาเรื่องผู้เรียนทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีอัตราส่วนค่อนข้างน้อยกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา

เอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสำหรับผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนและสถานประกอบการเพื่อนำไปประกอบการพัฒนาการเรียนการสอนระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำถามของการวิจัย

1. การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร และมีปัญหาอะไรบ้าง
2. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นอย่างไร
3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้หรือไม่

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) และ อีสริยา ออสวรรณ (2559) มาเป็นแนวคิดหลักในการกำหนดกรอบแนวคิดใน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การทำวิจัย ซึ่งการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมิน 3) ด้านการจัดการฝึกอาชีพ และ 4) ด้านการนิเทศ ดังภาพที่ 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในปัจจุบัน

2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนและสถานประกอบการใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และนำผลวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษานี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะจง 3 กลุ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ประกอบด้วย
1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	1.1. หัวหน้างานทวิภาคี/ฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน 1.2. ครูนิเทศก์ จำนวน 2 คน 1.3. ครูฝึก จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 8 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	2.1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ประกอบด้วย
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	3.1. หัวหน้างานทวิภาคี/ฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน 3.2. ครูนิเทศก์ จำนวน 2 คน 3.3. ครูฝึก จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 8 คน

3. ขอบเขตระยะเวลาการวิจัย ระหว่างปีการศึกษา 2564 (ธันวาคม 2564- กุมภาพันธ์ 2565)

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงาน ออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

นียมศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง วิธีการปฏิบัติหรือดำเนินการในการจัดการศึกษาวิชาชีพ โดยมีความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้สัมฤทธิ์ผล

2. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาโดยเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ที่มุ่งเน้นกระบวนการจัดการศึกษาจากปฏิบัติจริง เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ภาคปฏิบัติเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ดำเนินการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 มีการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ

3. การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาเอกชนและสถานประกอบการในการจัดการศึกษาวิชาชีพ ตั้งแต่กระบวนการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การจัดการฝึกอาชีพ และการนิเทศ เพื่อสามารถผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานและเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากประสบการณ์จริง

4. การจัดหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ โดยสองฝ่าย (สถานศึกษาและสถานประกอบการ) กระทำร่วมกัน โดยต้องเป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตร และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร

5. การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล หมายถึง การดำเนินการสอนโดยครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรมาตรฐานการอาชีวศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด ประกอบด้วย รูปแบบการสอน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากร และการประเมินผลรายวิชา การประเมินผลการศึกษา และการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

6. การจัดการฝึกอาชีพ หมายถึง การเตรียมการและการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอาชีพ ตามแผนการฝึกที่สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำขึ้น ประกอบด้วย การสำรวจความพร้อม การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ การลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ MoU ประชาสัมพันธ์ แนะนำผู้เรียน คัดเลือกผู้เรียนหรือผู้ทำสัญญาการฝึกอาชีพ การทำสัญญา การฝึกอาชีพปฐมนิเทศผู้เรียน และประชุมผู้ปกครอง รวมไปถึงการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

7. การนิเทศ หมายถึง กระบวนการที่ครูนิเทศก์จากสถานศึกษาเข้าดูแล ติดตามการฝึกอาชีพของผู้เรียนในสถานประกอบการ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ วัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน และดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษาผู้เรียน เพื่อให้การฝึกอาชีพในสถานประกอบการเป็นไปตามแผนการฝึกและบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

8. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการศึกษาวิชาชีพ ที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผล

9. สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยและส่วนราชการ ของสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการอาชีวศึกษา

10. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หัวหน้าสาขาวิชา ที่เปิดสอนระบบทวิภาคีและครูฝึก

11. สถานประกอบการ หมายถึง บริษัท ห้างหุ้นส่วน ร้านค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ร่วมมือกับสถานศึกษา หรือสถาบันในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

12. การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกภาคปฏิบัติตามแผนการฝึกอาชีพที่อยู่ในสถานประกอบการ

13. แผนการฝึกอาชีพ หมายถึง แผนงานของครูฝึกเพื่อเตรียมการฝึกอาชีพให้กับผู้เรียนระบบทวิภาคี มีความรู้ ความสามารถในการอาชีพ ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สถานประกอบการกำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพและรายวิชาในหลักสูตร

14. บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ หรือ MoU มาจากคำว่า Memorandum of Understanding หมายถึง หนังสือซึ่งฝ่ายหนึ่งแสดงความสมัครใจจะปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดและตามเงื่อนไขที่ปรากฏในหนังสือนั้นกับอีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่หนังสือนี้นี้ ไม่ถือว่าเป็นสัญญาผูกมัดแต่แสดงความต้องการอันแน่วแน่ของผู้ลงชื่อว่าจะปฏิบัติดังที่ได้ระบุไว้

15. ครูฝึก หมายถึง บุคลากรที่อยู่ในสถานประกอบการ ที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้นๆ ทำหน้าที่สอนและฝึกอาชีพให้กับผู้เรียนในสถานประกอบการ

16. ครูนิเทศก์ หมายถึง ครูที่สถานศึกษามอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้เรียนที่ฝึกอาชีพ และฝึกประสบการณ์ ทักษะวิชาชีพ ในสถานประกอบการ

17. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียน นักศึกษา ที่ฝึกอาชีพในระบบทวิภาคี

18. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา หมายถึง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนที่แห่งหนึ่งที่มีนโยบายในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็น กรอบและแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในอำเภอศรีราชา
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน
 - 1.2 ข้อมูลวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในอำเภอศรีราชา
2. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 - 2.1 ภารกิจและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 - 2.2 นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
 - 3.1 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
 - 3.3 รูปแบบการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
 - 3.4 องค์ประกอบและกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
 - 3.4.1 ด้านการจัดการหลักสูตร
 - 3.4.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล
 - 3.4.3 ด้านการจัดการฝึกอาชีพ
 - 3.4.4 ด้านการนิเทศ
 - 3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
4. วิจัยเชิงคุณภาพ
 - 4.1 การรวบรวมข้อมูล
 - 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. สภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในอำเภอศรีราชา

การจัดการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนดำเนินการอยู่ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนและพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 20 ได้ระบุว่า การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้สถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของการจัดการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ โดยมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดตามหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
3. หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาสามารถกำหนดหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อซึ่งจัดขึ้นเป็น โครงการหรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาโดยวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนดำเนินการได้ 3 รูปแบบได้แก่ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาระบบทวิภาคี โดยหลักสูตรที่อนุญาตให้เปิดสอนได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

1.2 ข้อมูลวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในอำเภอศรีราชา

จังหวัดชลบุรีมีจำนวนนักศึกษาอาชีวศึกษาและสถานศึกษาอาชีวศึกษามากที่สุดด้วยจำนวนนักศึกษา 48,000 คนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งหมด 33 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561 ข) ทั้งนี้ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีอยู่ทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคโนโลยีแหลมฉบัง วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีราชา วิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแหลมฉบัง วิทยาลัยเทคโนโลยีเมืองชลบริหารธุรกิจ และวิทยาลัยเทคโนโลยีทางทะเลแห่งเอเชีย ซึ่งมีจำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ทั้งหมด 6,647 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา, 2563) ปัจจุบันมีการดำเนินการศึกษาระบบทวิภาคีแล้ว 3 แห่งและอยู่ในระหว่างดำเนินการ 2 แห่ง

สรุปได้ว่าวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในอำเภอศรีราชา มี 5 แห่ง รวมจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 6,647 คน โดยมีวิทยาลัยที่จัดการศึกษารูปแบบทวิภาคีอยู่ในปัจจุบันจำนวน 3 แห่ง และกำลังดำเนินการอีกจำนวน 2 แห่ง

2. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.1 ภารกิจและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายเป้าหมายยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555-2569 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ม.ป.ป.) มีดังนี้

1. ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานโดย

1.1 รักษาเป้าหมายผู้เรียนในระดับ ปวช. การเพิ่มปริมาณผู้เรียนในระดับ ปวส.

1.2 ลดปัญหาการออกกลางคัน โดยวางเป้าหมายให้ลดลงร้อยละ 5 ด้วยการป้องกันดูแลรายบุคคล การวิจัยพัฒนาแก้ปัญหาหารายวิทยาลัย/รายสาขาวิชา การวิเคราะห์แก้ปัญหาเชิงระบบ กลุ่มเป้าหมายใน 50 วิทยาลัยที่มีปัญหาการออกกลางคันสูง

1.3 จัดการเรียนการสอนในระดับพื้นที่และภาพรวมตามความต้องการในแต่ละสาขา

1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าเรียนสายอาชีพด้วยระบบโควตา

1.5 เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนสำคัญต่อการเลือกเรียนอาชีวศึกษาในเชิงรุกซึ่งได้แก่นักเรียนและผู้ปกครอง

2. ด้านการขยายโอกาสในการเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

2.1 จัดอาชีวศึกษารอบคลุมทุกพื้นที่ สาขาอาชีพ การขยายกลุ่มเป้าหมาย

2.2 จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาในรูปแบบกลุ่มจังหวัด 18 กลุ่มจังหวัดและกรุงเทพฯ รวม 19 สถาบันและสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคละ 1 แห่ง จำนวน 4 แห่ง

2.3 จัดตั้งสถานศึกษาอาชีวะอำเภอในกลุ่มอำเภอชั้นหนึ่ง

2.4 ส่งเสริมการจัดอาชีวะชายแดนใต้สู่สันติสุข ศูนย์ฝึกอบรมอาชีวะสองระบบและการจัดหลักสูตรอาชีวะท้องถิ่นและสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส

2.5 มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน สาขาที่เป็นนโยบายรัฐบาลและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยการจัดอาชีวศึกษาเฉพาะทาง อาทิ ปีโตรเคมี การสร้างเขตรุ่นใหม่ ครั้วไทยสู่ครัวโลก พลังงานทดแทน โลจิสติกส์ รถไฟความเร็วสูง อัญมณี ยานยนต์ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ท่องเที่ยวและโรงแรม ฯลฯ

2.6 ขยายกลุ่มเป้าหมายอาชีวะในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวะเพื่อคนพิการ อาชีวะวัยแรงงาน อาชีวะสูงวัย อาชีวะเพื่อสตรี อบรมระยะสั้นและตลาดนัดอาชีพ ศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อต่อยอดและพัฒนาทักษะทั้ง Upgrade Skills และ Re-Skills ร่วมจัดอาชีวศึกษาในสถานพินิจเรือนจำ ค่ายทหารและอปท. ฯลฯ

2.7 สนับสนุนให้หน่วยงาน/องค์กร ร่วมจัดอาชีวศึกษา ซึ่งได้แก่ สถานประกอบการ อปท. และภาคเอกชนจากสาขาอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ

2.8 จัดอาชีวะทางเลือก อาชีวะทายาท วิทยาลัยอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์ อาชีวะอินเตอร์และอาชีวะเทียบโอนประสบการณ์

2.9 เพิ่มช่องทางการเรียนอาชีวศึกษาด้วยอาชีวะทางไกลและเครือข่ายวิทยุเพื่อการเรียนและพัฒนาอาชีพ (R-radio network)

3. ยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษา

3.1 ระดับสถานศึกษาและระดับห้องเรียน ส่งเสริมคุณภาพและสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษาโดย

- พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Constructionism, Project Based Learning Authentic Assessment การเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์จากการเรียนในสถานที่จริง/สถานการณ์จริง อาทิ Fix It Center และกรณีศึกษา

- พัฒนาระบบนิเทศ การจัดการความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์จากครูรุ่นพี่สู่ครูรุ่นใหม่ (นิเทศภายใน) และการนิเทศทางไกล

- สร้างความเข้มแข็งการประกันคุณภาพภายใน สนับสนุนให้ทุกวิทยาลัยผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกระดับดีมากและเตรียมพร้อมรับการประเมินระดับสากล

- ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กให้เป็นตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งตามความต้องการของพื้นที่และการให้บริการกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น คนพิการ วิทยาลัยสูงวัย สตรี ฯลฯ

- ใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน สนับสนุนความพร้อมในด้าน Hardware สื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมการประกวดสื่อ/สื่อออนไลน์และจัดตั้งวิทยาลัยต้นแบบการใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน

- พัฒนาคู สร้างเครือข่ายครู Social Media และ Network สนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

- จัดทำสื่อ/หนังสือวัสดุฝึกอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ

3.2 ระดับผู้เรียน ยกระดับความสามารถของผู้เรียนเพื่อให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาสามารถแข่งขันทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะการทำงานตามตำแหน่งหน้าที่ (Function Competency) โดยใช้ V-NET การประเมินด้านมาตรฐานวิชาชีพและการประเมินระดับห้องเรียน สร้างเสริมทักษะอาชีพในอนาคตด้วยกิจกรรมองค์การวิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วิถีประชาธิปไตย ความมีวินัย เสริมสร้างทักษะชีวิต ความสามารถด้านนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ การเป็นผู้ประกอบการ พัฒนาทักษะการคิดบนพื้นฐาน Competency Based Technology Based Green Technology และ Creative economy รวมทั้งการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมและการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ อาทิ สุภาพบุรุษอาชีพ ลูกเสือ กีฬา และการป้องกัน/แก้ไขการทะเลาะวิวาท

3.3 เตรียมผู้เรียนสู่การเป็นประชาคม ASEAN โดยการเพิ่มจำนวนสถานศึกษา English Program (EP) Mini English Program (MEP) ทุกจังหวัด ใช้หลักสูตร/สื่อต่างประเทศ สนับสนุนการฝึกงานต่างประเทศ/บริษัทต่างประเทศและในประเทศ ยกย่องระดับทักษะด้าน

ภาษาอังกฤษในงานอาชีพส่งเสริม การเรียนรู้ภาษาประเทศคู่ค้า จัดระบบ Sister School ทุกประเทศ ใน ASEAN

4. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

4.1 ด้านบริหารทั่วไป ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ได้แก่ Web Portal, E-office และ Databased รวมทั้งการปรับภาพลักษณ์เชิงบวก

4.2 ด้านงบประมาณ ใช้แนวทาง Strategic Performance, Based Budgeting : SPBB และ Formula Funding โดยการจัดงบประมาณตามความจำเป็นพื้นฐาน ความเสมอภาคและตามนโยบาย การกระจายอำนาจจัดซื้อจัดจ้าง จัดหางบประมาณค่าสาธารณูปโภคและค่าจ้างครูให้เพียงพอ

4.3 ด้านบริหารงานบุคคล สร้างเครือข่ายครู/สมาคมวิชาชีพ จัดหาลูกจ้างพนักงานราชการให้เพียงพอรวมทั้งการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของสถาบันการอาชีวศึกษา

4.4 ด้านการสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาการจัดอาชีวศึกษา ดังนี้

- องค์กร/สมาคมวิชาชีพ สภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม สถานประกอบการในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การฝึกงาน ฯลฯ

- ประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน

- องค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ VOCTECH, CPSC /APACC, SEARCA และ UNIVOC ฯลฯ

- ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคของโลก ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน อิสลาเอล ญี่ปุ่น เดนมาร์ก เยอรมัน ฯลฯ

สรุปได้ว่า เพื่อขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายเป้าหมายยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555-2569 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงกำหนดภารกิจและนโยบายจำนวน 4 ด้าน นั่นคือ 1)ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ 2)ด้านการขยายโอกาสในการเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ 3)ด้านการยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษา และ4)ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของทุกภาคส่วน

2.2 นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

จุดเน้นและทิศทางการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดำเนินการเพื่อสนองนโยบาย 3 ป. ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คือ

1. ปลอดภัย: หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอาชีวศึกษาโดยรวม
2. ปรับเปลี่ยน: หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย
3. เปิดกว้าง: ให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ

โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบาย อาชีวศึกษายกกำลังสอง (Thailand Vocational Education Eco-System : TVE2S) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนาสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญเฉพาะ
2. ยกระดับศักยภาพทุนมนุษย์ของประเทศ (Re-Skills , Up-Skills , New-Skills)
3. ยกระดับความร่วมมือและเพิ่มบทบาทในการจัดการศึกษากับภาคเอกชนอย่างเข้มข้น
4. พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมุ่งตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ
5. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาเอกชน
6. พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (สมรรถนะทางวิชาชีพ ภาษาอังกฤษ/จีน ดิจิทัล)

ภายใต้กรอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา นั้นคือ

1. สร้าง “อาชีพใหม่” ให้ประชาชน
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสายอาชีพเพิ่มขึ้นในทุกภูมิภาคด้วย “ห้องเรียนอาชีพใน สพฐ.”
3. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็น “Excellence Center”
4. พัฒนาสถาบันการอาชีวศึกษาให้มีความเข้มแข็ง
5. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาเอกชน (สุเทพ แก่งสันเทียะ, 2563)

สรุปได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดให้มีการดำเนินการจุดเน้น 3 ที่ คือ 1)สถานศึกษา เน้นพัฒนาให้มีศักยภาพ เพิ่มบทบาทให้ในการจัดการศึกษาของเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาเอกชน โดยการ เปิดกว้าง ให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และปลอดภัย หลักเกณฑ์ต่างๆที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอาชีวศึกษา 2) หลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ เน้นให้ทันสมัย ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ โดยการ

ปรับเปลี่ยนหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และ3)ผู้เรียน เน้นการยกระดับศักยภาพ นอกเหนือจากทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างอาชีพใหม่

3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3.1 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (2541) ได้ให้ความหมาย การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไว้ว่า การจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกันของสองฝ่าย จึงเป็นรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาที่อยู่ในลักษณะของความร่วมมือในที่นี้ คือ เป็นลักษณะสองฝ่าย ระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษาร่วมกันฝึกพนักงานให้มีคุณภาพ สถานที่โรงงาน (เน้นในการฝึกทักษะ) และในชั้นเรียน (เน้นในการเรียนด้านทฤษฎี) เพื่อสองวัตถุประสงค์ได้ฝึกงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะและได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

Imove (2002) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการฝึกสองแห่งควบคู่กัน คือ ในสถานประกอบการที่ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพที่จะเรียนรู้ภาคปฏิบัติและสถานศึกษาสำหรับภาคทฤษฎี

Mann (1999) ได้กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ การจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและสถานศึกษา ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ร่วมโครงการที่เท่าเทียมกัน มีการแบ่งอำนาจและความรับผิดชอบในการจัดการ การสนับสนุนส่งเสริมของทั้งสองฝ่ายมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) กล่าวว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในเรื่องการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผล

อิสริยา ออสุวรรณ (2559) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการศึกษาวิชาชีพ ตั้งแต่กระบวนการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากประสบการณ์จริง

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561) ได้ให้ความหมาย อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นกระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วน

หนึ่งในสถานศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน

สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การที่สถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการร่วมกันจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ โดยใช้เวลาส่วนหนึ่งเรียนที่สถานศึกษาและอีกส่วนหนึ่งฝึกอาชีพในสถานประกอบการ โดยทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดหลักสูตร จัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล เพื่อผลิตผู้เรียนที่มีทักษะเข้าสู่ตลาดแรงงาน

3.2 จุดมุ่งหมายของการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยที่นักเรียนจะมีสถานะเป็นนักเรียนระบบทวิภาคีและนักเรียนฝึกอาชีพซึ่งจะเกิดผลดีทั้งสองฝ่าย สถานศึกษาบางแห่งได้ดำเนินการจัดการระบบนี้มาตั้งแต่เริ่มต้นขณะที่บางสถานศึกษากำลังจะได้เริ่มดำเนินการ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีจุดมุ่งหมายของการดำเนินการ พอสรุปได้ดังนี้ (สำนักงาน โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2541)

1. เพื่อจัดเตรียมกำลังคนทางด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน
2. เพื่อผลิตช่างฝีมือผู้มีความชำนาญงานเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
3. เพื่อผลิตกำลังคนที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ
4. เพื่อจัดการสร้างระบบการจัดการศึกษาวิชาชีพระบบนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นการให้โอกาสในการศึกษาวิชาชีพแก่เยาวชนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. เพื่อเปิด โอกาสให้บุคคลในวัยเรียนและวัยทำงานพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
6. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับสถานศึกษาในการเข้าสู่ระบบการปฏิรูปทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
7. เพื่อเป็นการลดปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา
8. เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติโดยแท้จริงและมีเนื้อหาที่ทันต่อเทคโนโลยี
9. เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพ การจ้างงานและอาชีพอิสระ

Mann (1999) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สรุปได้

ดังนี้

1. เพื่อประสมประสานการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของสถานประกอบการในการฝึกอาชีพตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาซึ่งถือเป็นการร่วมมือกันในการจัดการศึกษา

2. เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนที่เน้นการปฏิบัติงานจริง

3. เพื่อควบคุมและเผยแพร่การจัดการศึกษาที่ไม่เพิ่มค่าใช้จ่ายให้สถานศึกษาและสถานประกอบการ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561) ได้ระบุว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีทั้งหมด 10 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อจัดเตรียมกำลังคนด้านอาชีวศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีเข้าสู่ตลาดแรงงาน

2. เพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาที่มีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และนิสัยที่เหมาะสม พอเพียงในการปฏิบัติงานได้จริงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

3. เพื่อผลิตกำลังคนที่ตรงตามต้องการของสถานประกอบการ และตลาดแรงงาน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. เพื่อสร้างระบบการศึกษาวิชาชีพที่ให้โอกาสในการศึกษาวิชาชีพแก่เยาวชนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5. เพื่อให้ผู้เรียนอาชีวะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เนื้อหาสาระทันสมัย ได้รับการประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจากสถานประกอบการ

6. เพื่อลดปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

7. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลในวัยเรียนและวัยทำงานพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

8. เพื่อใช้ทรัพยากรและสร้างพลังเครือข่ายทางสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา

9. เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพ การจ้างงานและอาชีพอิสระ

10. เพื่อปฏิรูปการอาชีวศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง พุทธศักราช 2542

Wenzel (2000) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สรุปได้ว่า เพื่อที่สถานประกอบการสามารถเพิ่มคุณค่าเนื้อหาในการฝึกอาชีพที่เกี่ยวข้องของสถาน

ประกอบการนอกเหนือไปจากเนื้อหาในหลักสูตรที่กำหนดและเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ของการฝึกอาชีพ/หลักสูตรที่ไม่จำเป็น และตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (2557) ได้ระบุไว้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีจุดประสงค์เพื่อผลิตผู้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผน จัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพและมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้นๆ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ

สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเพื่อการผลิตกำลังคนให้มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณภาพมาตรฐานตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพและมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชาที่เรียน ตรงต่อความต้องการของสถานประกอบการ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติ

3.3 รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดตั้ง “ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (Dual Vocational Education Center)” ขึ้นเป็นหน่วยงานภายใน มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเป็นการเฉพาะ จัดทำรูปแบบและแนวทางการปฏิบัติเพื่อมอบให้สถานศึกษาในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทุกแห่งสามารถจัดการเรียนการสอน ระบบทวิภาคีได้อย่างน้อย 1 สาขาวิชา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นไป และจะส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดสามารถจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ ขณะนี้มีรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้ความเห็นชอบแล้วจำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 (Model A) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (ร้อยเปอร์เซ็นต์) ในพื้นที่ คือ มีสถานประกอบการในพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา ผู้เรียนทุกคนทุกสาขาวิชาได้เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

รูปแบบที่ 2 (Model B) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (ร้อยเปอร์เซ็นต์) นอกพื้นที่ คือไม่มีสถานประกอบการในพื้นที่ตั้งสถานศึกษา ผู้เรียนทุกคนทุกสาขาวิชาได้เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ โดยจะต้องมีการจัดที่พักใกล้กับสถานประกอบการที่ไปฝึกอาชีพให้แก่ผู้เรียน และมีครูควบคุมดูแล

รูปแบบที่ 3 (Model C) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา

รูปแบบที่ 4 (Model D) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้พนักงานของสถานประกอบการตามการร้องขอของสถานประกอบการ ที่ต้องการพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้และทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้นตามความจำเป็นของสถานประกอบการ เป็นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีหลักสูตรพิเศษ หรือโครงการสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

รูปแบบที่ 5 (Model E) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการในต่างประเทศ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในรูปแบบได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561)

สรุปได้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสามารถดำเนินการได้ 5 รูปแบบ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการ ซึ่งแต่ละรูปแบบขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งของสถานประกอบการ และจำนวนสาขาวิชาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี

3.4 องค์ประกอบและกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประกอบด้วย 6 องค์ประกอบดังนี้

1. นโยบาย
2. ผู้เรียน
3. ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
4. สถานศึกษา
5. สถานประกอบการ
6. ผู้ปกครอง

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ทั้งหมด 13 ขั้นตอนที่สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องทำร่วมกัน มีดังนี้

1. สสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการ
2. บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MoU)

3. วางแผนร่วมกับสถานประกอบการ

4. ประชาสัมพันธ์ แนະแนว ผู้เรียน

5. คัดเลือกผู้เข้าเรียน

6. ทำสัญญาการฝึกอาชีพ

7. ปฐมนิเทศผู้เรียน/ การประชุมผู้ปกครอง

8. จัดการเรียนการสอน/ การฝึกอาชีพ

9. นิเทศการจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพ

10. วัดผลและการประเมินผลรายวิชา/การฝึกอาชีพ

11. การสำเร็จการศึกษา

12. ติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

13. สรุปผลการดำเนินงานและรายงานประจำปี

จอมพงษ์ มงคลวนิช (2561) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษามี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. มีบันทึกความร่วมมือ MoU (Memorandum of Understanding) ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถานศึกษากับสถานประกอบการ

2. มีสัญญาฝึกอาชีพระหว่างสถานประกอบการกับผู้เรียน ที่ระบุ ระยะเวลาฝึกอาชีพ สวัสดิการ ข้อบังคับหรือระเบียบในการฝึกอาชีพ และอื่นๆ

3. มีแผนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ตลอดระยะเวลาการฝึกอาชีพที่กำหนดในแผนการเรียนตลอดหลักสูตร

4. มีการประเมินมาตรฐานการฝึกอาชีพตามข้อตกลง และตามแผนการฝึกอาชีพที่จัดทำร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

5. มีใบรับรองการผ่านงานของสถานประกอบการเมื่อสิ้นสุดการฝึกอาชีพลงนามโดยสถานประกอบการ

6. มีวุฒิบัตรการศึกษาระบบทวิภาคีลงนามร่วมกัน 2 ฝ่าย คือ สถานประกอบการและสถานศึกษา

ยุพาวดี ศิริปริดี, วิทร วิภาหส์น, และยุทธสิทธิ์ จันทร์คูเมือง (2559) กล่าวว่า การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

1. การวางแผน

2. การประสานงาน ระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการและผู้ปกครอง

3. บุคลากร

4. หลักสูตร
5. การนิเทศการศึกษา
6. การวัดผลและประเมินผล
7. การติดตามผล
8. การทดสอบมาตรฐานฝีมือ

สุระชัย ลาพิมพ์ (2562) กล่าวว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. ด้านคุณภาพผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษา
2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียน นิเทศ ติดตามนักศึกษา และกำหนดแนวทางการประเมินผู้เรียน
3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
4. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

อิสริยา ออสุวรรณ (2559) การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. การจัดหลักสูตร
2. การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล
3. การจัดการฝึกอาชีพ
4. การนิเทศติดตาม

ตารางที่ 2 ตารางการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	สุระชัย ลาพิมพ์ (2562)	อิสริยา ออสวรรณ (2561)	ยุพาวดี ศิริปรีดี, วิทร วิชาห์สน์ และ ยุทธสิทธิ์ จันทร์คูเมือง (2559)	ศูนย์ อาชีพศึกษา ทวิ ภาคี (2557)
1. การจัดการหลักสูตร	/	/	/	/
2. การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล -การเรียนในสถานศึกษา -การฝึกอาชีพในสถานประกอบการ	/	/	/	/
3. การจัดการฝึกอาชีพ -พัฒนาครูฝึก -MoU -คัดเลือกผู้เรียนและการทำสัญญา		/	/	/
3. การนิเทศติดตาม	/	/	/	/
4. การประสานงานและความร่วมมือ	/			
5. การพัฒนาบุคลากร			/	

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบไปด้วย 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านการจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล 3) ด้านการจัดการฝึกอาชีพ และ 4) ด้านการนิเทศ

3.4.1 ด้านการจัดการหลักสูตร

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) กล่าวว่า การจัดการหลักสูตรคือการดำเนินร่วมกันทั้งสองฝ่ายโดยการจัดทำแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพพร้อมกันตลอดหลักสูตร ซึ่งต้องมีการชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับ 1)ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ปัจจุบันใช้ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2563 และ 2)โครงสร้างหลักสูตร และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ซึ่งกำหนดไว้ว่า ในการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของหลักสูตรแต่ละระดับ คือ

- ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ฝึกอาชีพไม่น้อยกว่า 3 ภาคเรียน จากทั้งหมด 6 ภาคเรียน
- ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ฝึกอาชีพไม่น้อยกว่า 2 ภาคเรียน จากทั้งหมด 4 ภาคเรียนและ
- ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ทล.บ.) ฝึกอาชีพไม่น้อยกว่า 2 ภาคเรียนจากทั้งหมด 4 ภาคเรียน (โดยไม่นับรวมภาคฤดูร้อน)

ณัฐวุฒิ ประทุมชาติ (2556) ได้ให้ความหมายของการจัดหลักสูตรว่า เป็นการวางแผนการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันของนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานประกอบการในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการปฏิบัติงานจริง โดยการลำดับการเรียนรู้ตามลำดับตั้งแต่ลำดับที่ง่ายไปยาก

โดย ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) กล่าวว่า แผนการฝึกอาชีพมี 2 ประเภท คือ

1. แผนการฝึกตลอดภาคเรียน เพื่อให้ทราบว่า
 - 1.1 ผู้เรียนจะฝึกอาชีพหน่วยงานใดบ้างและจำนวนกี่คน
 - 1.2 เป็นระยะเวลาเท่าไร (จากวันที่เท่าไรถึงวันที่เท่าไร)
 - 1.3 ฝึกครบตามสมรรถนะที่กำหนด
2. แผนการฝึกรายหน่วย เพื่อให้ทราบว่า
 - 2.1 เนื้อหาที่ต้องสอนงานให้ผู้เรียน
 - 2.2 การจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น ตารางงานประจำวัน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อเพื่อการเรียนรู้ งานและฝึกอาชีพ (On the job training)
 - 2.3 การกำหนดเกณฑ์การประเมินผล

ซึ่งแนวทางการจัดแผนการฝึก ตามเล่มแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557 มี ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสมรรถนะที่กำหนด
2. เลือกงานที่สอดคล้องตรงกับสมรรถนะที่กำหนด
3. วิเคราะห์หน้าที่ (วิเคราะห์งานหลัก งานย่อย และระยะเวลาในการเรียนรู้)
4. กำหนดจุดประสงค์ งานย่อย
5. จัดทำเกณฑ์การประเมินสมรรถนะตามจุดประสงค์ที่กำหนด

สุทธิรักษ์ ทัศนบุตร (2564) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อจัดทำ หลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงจะสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ และต้องมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการจัดการหลักสูตร คือ กระบวนการที่ดำเนินการจัดทำแผนการเรียนและ แผนการฝึกอาชีพโดยสองฝ่าย (สถานศึกษาและสถานประกอบการ) กระทำร่วมกัน โดยต้องเป็นไปตาม โครงสร้างหลักสูตร และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ซึ่งกำหนดไว้ว่า ในการฝึกอาชีพในสถาน ประกอบการต้องใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของหลักสูตร โดยขั้นตอนดำเนินงานเริ่มตั้งแต่ แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน วิเคราะห์ กำหนดจุดประสงค์ จัดทำเกณฑ์การประเมิน สมรรถนะ โดยหลักสูตรที่จะนำมาใช้ต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ก่อน

3.4.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

การจัดการเรียนการสอน

อิสริยา ออสุวรรณ (2559) ได้ให้ความหมาย การจัดการเรียนการสอน ไว้ว่า การ ดำเนินงานในสถานศึกษาและสถานประกอบการเกี่ยวกับการสอน การฝึกทักษะ เพื่อให้เป็นไปตาม หลักสูตรที่กำหนด โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในด้านการ ดำเนินการสอน โดยครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ รูปแบบการสอน การ จัดตารางสอน ทรัพยากรการเรียน การสอนและการจัดการ การพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากร

สุทธิรักษ์ ทัศนบุตร (2564) ได้ให้ความหมาย ด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนคือการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถาน

ประกอบการ โดยมีครูในสถานศึกษาเป็นผู้สอนความพื้นฐานและสถานประกอบการสอนทักษะวิชาชีพ โดยมีครูฝึกในสถานประกอบการเป็นผู้ที่ถ่ายทอดฝีมือในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณของผู้สอนมีความรู้ความสามารถในงานที่ปฏิบัติและมีลำดับขั้นต่างๆ ดังนี้ 1) ลำดับขั้นการสอนงานมีเทคนิคโดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์งาน 2) ลำดับขั้นการวางแผนงานการสอนงานครูฝึกในสถานประกอบการ 3) ลำดับการวิเคราะห์งานเป็นรายชิ้น

ในการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ ผู้เรียนจะได้รับความรู้พื้นฐานในสถานศึกษาจากครูผู้สอน และได้ความรู้ทางด้านทักษะวิชาชีพสาขางานจากครูฝึกในสถานประกอบการ โดยการฝึกอาชีพครูฝึกในสถานประกอบการเป็นผู้ถ่ายทอด แนะนำให้ผู้ฝึกอาชีพ ได้เรียนรู้ลักษณะวิธีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพพฤติกรรมที่เหมาะสม และทำงานได้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ มีเทคนิควิธีการสอนงานที่ถูกต้อง ควรเน้นการสร้างลักษณะนิสัยการทำงานที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการทำงานให้สำเร็จตามกำหนดเวลา สร้างขวัญกำลังใจ ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมหรือองค์กรได้ (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2557)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน คือ การร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการถ่ายทอดความรู้ โดยมีครูผู้สอนในสถานศึกษาเป็นผู้สอนความพื้นฐาน และครูฝึกในสถานประกอบการเป็นผู้สอนสอนทักษะวิชาชีพ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด โดยครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ ต้องดำเนินการร่วมกัน โดยคำนึงถึง 1) รูปแบบการสอน 2) การจัดตารางสอน 3) ทรัพยากรการเรียน 4) การสอนและการจัดการ 5) การพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากร

การวัดและประเมินผล

การวัดผล (Measurement) เป็นกระบวนการในการกำหนดตัวเลขหรือปริมาณให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีกฎเกณฑ์โดยใช้เครื่องมือ เช่น การใช้แบบทดสอบของครูเพื่อวัดความสามารถทางสมองของเด็ก ใช้ตลับเมตรวัดความยาวของต้นไม้ เป็นต้น การวัดผลต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. สิ่งที่ต้องการจะวัดว่าต้องการวัดอะไรในสถานการณ์เช่นไร
2. เครื่องมือที่ใช้วัดเช่นแบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น
3. ข้อมูลที่ได้เช่นคะแนนสอบความสูงความยาวพฤติกรรมที่วัดได้ เป็นต้น

และการประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการตัดสินใจหรือตีค่าที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัย

เกณฑ์การประเมินผลมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลที่ได้จากการวัด เช่นคะแนนความสูงความยาวที่วัดได้เป็นต้น
2. เกณฑ์เป็นคะแนนจุดตัดหรือบรรทัดฐานที่ผู้ประเมินตั้งไว้
3. การตัดสินตีค่าตีความหมายเช่นการระบุว่าเก่งอ่อนสอบตกสูงค่า สั้นยาว เป็นต้น

โดยการวัดและประเมินผลในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถประเมินได้ ดังนี้

1. การประเมินจากการปฏิบัติงาน โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ
2. การประเมินจากผลงาน / ชิ้นงาน โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบบันทึกการดำเนินงาน
3. การประเมินจากการนำเอาผลงาน โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต
4. การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบประเมินผลงาน แบบบันทึกการเรียนรู้
5. การประเมินจากการสอบ โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบทดสอบ

(ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2557)

สุทธิรักษ์ ทศบุตร (2564) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการประเมินผลการฝึกอาชีพ มี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การประเมินผลรายวิชา

การประเมินผลรายวิชา คือ การประเมินรายวิชาที่ส่งฝึกอาชีพในสถานประกอบการ สถานประกอบการ ดำเนินการ 1) ประเมินผลการฝึกอาชีพในหน่วยฝึก 2) ส่งผลการประเมินให้สถานศึกษา เมื่อสิ้นสุดการฝึกของภาคเรียนสถานศึกษา ดำเนินการ 1)รวมคะแนนสถานประกอบการ กับคะแนนของสถานศึกษา พิจารณาผลการเรียน 2) ส่งผลการเรียน ตามกำหนดเวลาของสถานศึกษา

2. การประเมินมาตรฐานฝีมือ

การประเมินมาตรฐานฝีมือ มี 2 ครั้ง คือ 1) การประเมินครั้งหลักสูตร (Interim) หลังจากการดำเนินการฝึกอาชีพได้ระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการฝึก 2) การประเมินผลสิ้นสุดหลักสูตร (Final) หลังจากดำเนินการฝึกอาชีพครบตามแผนการฝึกของสถานประกอบการ 3) คณะกรรมการสอบมาตรฐานฝีมือ ประกอบด้วยความร่วมมือของสถานประกอบการต่างๆ และสถานศึกษารวมกันไม่น้อยกว่า 7 คน ตัวแทนสถานประกอบการ ทาหน้าที่ ประธานกรรมการ

ตัวแทนสถานศึกษา ทำหน้าที่ กรรมการและเลขานุการ 4) การดำเนินงาน ประชุมคณะกรรมการฯ กำหนดแนวทางดำเนินการ เรื่องต่อไปนี 1) วิธีการประเมิน ได้แก่ สอบทฤษฎี / ปฏิบัติ / สัมภาษณ์ 2) สัดส่วนคะแนนการประเมิน 3) เครื่องมือประเมิน เกณฑ์การประเมิน 4) อุปกรณ์ สถานที่ 5) ระยะเวลา แจกกำหนดการประเมินให้สถานประกอบการทุกแห่งทราบ , ดำเนินการตามกำหนดการ, ส่งผลการประเมินให้สถานศึกษา

สรุปว่า การวัดและประเมินผล คือ กระบวนการในการวัดความสามารถของผู้เรียน ด้วยวิธีและเครื่องมือต่างที่หลากหลายโดยครูผู้สอนและครูฝึก ซึ่งการประเมินในอาชีวศึกษาทวิภาคี ประกอบไป ด้วย 2 รูปแบบ คือ 1) การประเมินผลรายวิชา และ 2) การประเมินมาตรฐานฝีมือ เพื่อนำข้อมูลการประเมินไปพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพต่อไป

3.4.3 ด้านการจัดการฝึกอาชีพ

ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 (2563, 20 สิงหาคม) ระบุว่า ในการฝึกอาชีพที่สถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานประกอบการ ต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- มีลักษณะงานที่ฝึกอาชีพต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ในสาขาวิชาที่ผู้เรียนกำลังศึกษา

- ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา

- ทำสัญญาการฝึกอาชีพระหว่างผู้เรียนกับสถานประกอบการ

- จัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษาตลอดหลักสูตร

- ประเมินการฝึกอาชีพร่วมกับสถานศึกษา

- มีครูฝึกในสถานประกอบการ

- มีผู้ควบคุมการฝึกอาชีพ

- มีผู้ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ

- ประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

- มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ตามข้อตกลงระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การจัดการฝึกอาชีพ หมายถึง การเตรียมการและการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอาชีพ ตามแผนการฝึกที่สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำขึ้น ประกอบด้วย การสำรวจความพร้อม การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบ การการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ MoU ประชาสัมพันธ์ แนะนำผู้เรียน คัดเลือกผู้เรียนหรือผู้ทำสัญญาการฝึกอาชีพ การทำสัญญา การฝึกอาชีพปฐมนิเทศผู้เรียน และประชุมผู้ปกครอง รวมไปถึงการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

3.4.4 ด้านการนิเทศ

การนิเทศผู้เรียนในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง กระบวนการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เป็นผู้ฝึกอาชีพ โดยครูนิเทศก์จากสถานศึกษาต้องไปทำการนิเทศในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่าสามครั้งต่อภาคเรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้เรียน ดูแลติดตามประเมินผลและให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561)

อิสริยา ออสุวรรณ (2559) กล่าวว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาเพื่อให้กระบวนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การวางแผน การให้ความรู้ การปฏิบัติงานนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการประสานระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบวิธีการทำงานของนักศึกษาและพนักงานของสถานประกอบการ ว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรในสาขาวิชาชีพนั้นๆ หรือไม่ และทราบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการเรียน/ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งครูนิเทศก์ นักศึกษาทวิภาคี เป็นบุคคลซึ่งจะต้องไปพบปะกับสถานประกอบ การสอบถาม ตรวจสอบ พฤติกรรม พูดคุย รับคำเสนอแนะ ให้คำปรึกษา รับปัญหาแล้วแก้ไขทันทีหากสถานการณ์เหล่านั้นดำเนินการโดยครูนิเทศก์ได้หรือหากเป็นเรื่องยากต่อการตัดสินใจหรือจะต้องฟังความคิดเห็นร่วมกับคณะทำงานหรือผู้บริหารสถานศึกษา ก็จะต้องนำข้อปัญหาที่กังขาเหล่านั้นกลับมารายงานให้สถานศึกษาทราบตามลำดับขั้นตอนแล้วเอาใจใส่รับดำเนินการอย่างทันทั่วทั้งที่ (พิมพ์พร เจริญจันทร์, 2555)

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) ได้ระบุ ข้อกำหนดในการนิเทศ ดังนี้

1. การไปนิเทศผู้เรียนในสถานประกอบการตามแผนการฝึก โดยแบ่งเป็นสองกรณี
 - กรณีที่ 1 การนิเทศในประเทศให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศในสถานประกอบการแห่งละไม่น้อยกว่าสามครั้งต่อภาคเรียน

กรณีที่ 2 กรณีร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับต่างประเทศ
กรณีนี้อาจแบ่งออกเป็นสามวิธี ดังนี้

1. ให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อภาคเรียน
 2. ให้ภาคีเครือข่ายในต่างประเทศเป็นผู้นิเทศแทนต่อภาคเรียน
 3. ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ
2. การไปนิเทศการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามแผนการฝึกที่จัดทำขึ้น หากการฝึกอาชีพไม่ครบถ้วน สถานศึกษาต้องจัดการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามจุดประสงค์สาขาวิชา
3. ครูนิเทศก์ต้องผ่านการอบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมาย และมีหน้าที่ดังนี้
- 3.1 จัดทำแผนการฝึกอาชีพร่วมกับครูฝึก
 - 3.2 ให้คำแนะนำ ปรีกษาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการ
 - 3.3 ให้คำปรึกษาในการสอนงานและการประเมินผลแก่ครูฝึก
 - 3.4 นิเทศติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนในสถานประกอบการ
 - 3.5 ดูแล ติดตามการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามแผนการฝึก
 - 3.6 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการนิเทศเสนอสถานศึกษาเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา
 - 3.7 ตรวจสอบคุณภาพการฝึกอาชีพ
4. ชั่วโมงนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการให้คิดเป็นเวลาชั่วโมงสอนปกติ หากชั่วโมงสอนเกินภาระงานที่กำหนดสามารถเบิกค่าสอนเกินภาระงานได้ตามระเบียบของทางราชการ
5. การเดินทางไปนิเทศให้เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการได้ตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

โดยกรณีนิเทศนักศึกษาฝึกอาชีพมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้เรียนในการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ
2. เพื่อติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการฝึกอาชีพของผู้เรียนตลอดจนปรับวิธีการสอนงานให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถของผู้เรียนตามความต้องการของสถานประกอบการและความถูกต้องตามมาตรฐานวิชาชีพกำหนด
3. เพื่อวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและการปรับตัวเพื่อให้การฝึกอาชีพของผู้เรียนบรรลุประสงค์
4. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการจัดการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ

5. เพื่อรวบรวมข้อมูลสถานประกอบการและนำมาประเมินผลเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานทวิภาคีของสถานศึกษา

โดยคุณสมบัติของครูนิเทศก์ ต้องมีดังนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ
2. มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
3. มีความคิดเชิงบวกในการปฏิบัติงานร่วมกับสถานประกอบการ
4. มีทักษะการสื่อสารการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ของ

ทุกฝ่าย

5. มีความรับผิดชอบและขยันหมั่นเพียรต่อในหน้าที่
6. มีความตรงต่อเวลา และบริการด้วยความรวดเร็ว
7. รักษาความลับของผู้เรียนทวิภาคีและสถานประกอบการที่จะเกิดความเสียหาย

สรุปได้ว่า การนิเทศ คือ กระบวนการที่ครูนิเทศก์จากสถานศึกษาเข้าดูแล ติดตามการฝึกอาชีพของผู้เรียนในสถานประกอบการ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ วัตถุประสงค์และประเมินผลการปฏิบัติงาน และดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษาผู้เรียนเพื่อให้การฝึกอาชีพของผู้เรียนเป็นไปตามแผนฝึกอาชีพและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยในหนึ่งภาคเรียนครูนิเทศก์ต้องเข้านิเทศอย่างน้อยสามครั้งต่อภาคเรียน หน้าที่ของครูนิเทศก์ประกอบด้วย การวางแผน การให้ความรู้ การปฏิบัติงานนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการจัดทำสรุปรายงานการนิเทศ

3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ในการดำเนินการทางปฏิบัติพบอุปสรรคจากหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ใช้หลักเกณฑ์กลาง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการดำเนินการในทางปฏิบัติ เนื่องจากสถานศึกษาในแต่ละที่ตั้งมีบริบทการดำเนินงานที่แตกต่างกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ข) สำนักงานศึกษาธิการภาค 9 (2563) กล่าวว่า สถานที่ตั้งของสถานศึกษาที่ห่างไกลจากสถานประกอบการส่งผลให้ผู้เรียนต้องไปฝึกอาชีพนอกพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ เช่น ครูนิเทศก์ไม่สามารถติดตามผู้เรียนได้ ผู้ปกครองไม่ต้องการให้บุตรหลานตนเองออกนอกพื้นที่ ภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนและผู้ปกครองในการเดินทางและที่พัก อีกทั้งทัศนคติของผู้ปกครองที่เชื่อว่านักเรียนนักศึกษาที่เรียนระบบทวิภาคีนั้นเป็นกลุ่มเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน ชดสน จึงไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียน ครอบครัวที่มีฐานะนิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในระบบปกติมากกว่า

เนื่องจากผู้ปกครองยังไม่มีความรู้ความเข้าใจการเรียนระบบทวิภาคีที่ถูกต้อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ข) ในส่วนของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษาเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เนื่องจากสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กในด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านบุคลากร (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพศึกษาภาคเหนือ, 2563)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 ข) พบว่า ปัญหาจากสถานประกอบการ มีดังนี้

1. การฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่ตรงกับสาขาวิชาของผู้เรียน จึงส่งผลให้ไม่มีการสอนงานและนำผู้เรียนมาใช้แรงงาน

2. บางสถานประกอบการไม่มีความพร้อมในการสอนนักศึกษา เนื่องจากเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก ขาดครูฝึก ไม่มีการประสานงานระหว่างครูนิเทศก์และครูฝึก ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามการปฏิบัติการและความประพฤติของผู้เรียน

3. สถานประกอบการไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิลดหย่อนภาษี อีกทั้งขั้นตอนมีความยุ่งยาก ซับซ้อนและใช้เอกสารจำนวนมาก

4. ครูฝึกไม่ได้รับค่าตอบแทน จึงทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจและไม่มีจำนวนครูฝึกที่พอเพียง ส่งผลให้ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย (สุดคณิง แก้ววิ, 2563) กระทรวงศึกษาธิการ (2564) พบว่า สถานศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานอาชีวศึกษาทวิภาคีในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยสถานศึกษาภาครัฐมีความมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในการจัดกิจกรรมการประเมินการฝึกอาชีพและการมีการจัดให้มีครูให้สถานประกอบการมากกว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

สำนักงานศึกษาธิการภาค 9 (2563) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีดังนี้

1. สถานประกอบการยังมีข้อจำกัด ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการจัดทำแผนการฝึกอบรมครูฝึกในสถานประกอบการ ในวันและเวลาที่กำหนดไว้ได้

2. สถานศึกษาที่ยังไม่จัดการศึกษาทวิภาคียังขาดความพร้อมหลายด้าน ทั้งองค์ความรู้และบุคลากรครูที่จะจัดการเรียนการสอนรูปแบบทวิภาคี

3. ขาดปัจจัยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้วยรูปแบบทวิภาคี

4. ระบบแนะแนวการศึกษายังขาดความเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เชื่อมโยงสู่ระดับอาชีวศึกษา การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ

5. สถานประกอบการในพื้นที่ที่มีจำกัด ส่งผลต่อการเดินทาง และภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ของนักเรียน นักศึกษา

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเกิดจาก 1)หลักเกณฑ์ส่วนกลางที่ไม่ยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เช่น ที่ตั้งและขนาดของสถานศึกษา 2)ความพร้อม ความเข้าใจและขนาดของสถานประกอบการซึ่งส่งผลต่อระดับความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 3)ทัศนคติของผู้ปกครองต่อผู้เรียนในระบบทวิภาคี และ4)ระบบการแนะแนวที่ขาดการเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาระดับอาชีวศึกษา

4. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ กระบวนการเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลที่มีมุ่งแสวงหาความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้ตามหลักวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยนักวิจัยเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตหรือการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีประสบการณ์รู้ลึกจริงครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งวิจัย (พิเชษฐ วังศ์เกียรติ ขจร, 2559)

ศุภกิจ วงศ์วิวัฒน์นุกิจ (2550) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจตีความและให้ความหมายแก่ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึนึกคิด ความเชื่อ เจตคติพฤติกรรมและวัฒนธรรมของมนุษย์โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลหลายๆ วิธีในทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต นักวิจัยอาจแฝงตัวเองเข้าไปคลุกคลีอยู่กับประชากรในชุมชนหรือท้องถิ่นที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูล ไม่เน้นการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเลข แต่ให้ความสำคัญกับการตีความและสังเคราะห์ข้อค้นพบบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่เก็บได้ แล้วนำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบการบรรยายหรืออาจสร้างออกมาเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมทางวัฒนธรรมของมนุษย์หรือปรากฏการณ์ทางสังคมได้หรือช่วยสร้างสมมติฐานเพื่อใช้ประโยชน์ในการวิจัยต่อไป

การวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นในการทำความเข้าใจกระบวนการและเนื้อหา เพราะเชื่อว่าโลกแห่งความเป็นจริงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการต่างๆ ซึ่งรวมถึงการ สัมภาษณ์ (Interview) การสังเกตการณ์ (Observation) การทำบันทึกภาคสนาม (Field Note) การจดบันทึก (Memo) การบันทึก (Recording) การถอดความ (Transcription) การคัดลอก (Document Copies) การศึกษาเหตุการณ์ในอดีต ภาพถ่าย หรือสิ่งประดิษฐ์ และอื่น ๆ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้มุมมองด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจและตีความเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Denzin and Lincoln, 2000)

โดย สุภางค์ จันทวานิช (2556) กล่าวว่า งานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม โดยการมองจากหลายแง่มุม การศึกษาปรากฏการณ์สังคมจะต้องกระทำโดยศึกษาปรากฏการณ์นั้นจากแง่มุม หรือแนวคิดทฤษฎีที่มีความหลากหลายมากกว่ายึดแนวคิดอันใดอันหนึ่งเป็นหลัก นอกจากนั้น ไม่พิจารณาปรากฏการณ์อย่างเป็นเชิงเดี่ยว ด้านในด้านหนึ่ง
2. เป็นการศึกษาติดตามระยะยาวและเจาะลึก เพื่อให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์สังคมซึ่งมีความเป็นพลวัต
3. ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเพื่อให้เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ มักมีการวิจัยสนาม (Field research) ไม่มีการควบคุมและทดลองในห้องปฏิบัติการ เพราะทำให้ผู้วิจัยไม่เห็นปรากฏการณ์ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม
4. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย ด้วยเหตุที่การศึกษาปรากฏการณ์สังคมเป็นการศึกษามนุษย์จึงให้ความสำคัญและเคารพผู้ถูกวิจัยในฐานะเพื่อนมนุษย์ จะเข้าไปสัมผัสสร้างความสนิทสนมและความไว้วางใจ เชื่อใจ เข้าใจ ไม่มีแบ่งเขาแบ่งเรา ไม่นำข้อมูลของผู้ถูกวิจัยไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ฝืนใจเมื่อผู้ถูกวิจัยไม่เต็มใจตอบ นักวิจัยจะเข้าไปสัมผัสมากกว่าจะใช้เครื่องมือวิจัยอื่นใดเป็นสื่อกลาง
5. ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย เป็นการนำข้อมูลรูปธรรมย่อยๆ หลายๆ กรณีมาสรุปเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม โดยพิจารณาาร่วมที่พบ จะเน้นการวิเคราะห์แบบอุปนัยมากกว่าใช้สถิติตัวเลข
6. เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ความหมาย ในปรากฏการณ์สังคม นักวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อว่า องค์ประกอบด้านจิตใจ ความคิดและความหมาย คือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมมนุษย์และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมา

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กระบวนการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจตีความ และให้ความหมายแก่ปรากฏการณ์ทางสังคม และเพื่อตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะเชื่อว่าโลกแห่งความเป็นจริงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่เน้นการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเลข แต่เน้นการตีความและสังเคราะห์ข้อค้นพบบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่เก็บได้ แล้วนำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบการบรรยาย โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ งานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีลักษณะเน้นมองปรากฏการณ์ในภาพรวม เป็นการศึกษาที่เจาะลึก และใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย

4.1 การรวบรวมข้อมูล

Creswell (2009) ได้เสนอวิธีการรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ 4 วิธี โดยมีเนื้อหา ดังนี้
ตารางที่ 3 วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิธีการรวบรวม	ทางเลือกต่างๆ
การสังเกต (Observation)	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้เข้าร่วมโดยสมบูรณ์ (Complete participant) • นักสังเกตในฐานะผู้เข้าร่วม (Observer as participant) ผู้สังเกตแสดงบทบาทของผู้สังเกตแบบเป็นทางการในระยะเวลาสั้นๆและผิวเผิน • ผู้เข้าร่วมในฐานะนักสังเกต (Participant as observer) การสังเกตในบทบาทนี้ผู้ถูกสังเกตจะรู้ว่าตนถูกสังเกต • นักสังเกตโดยสมบูรณ์ (Complete observer) ผู้สังเกตในบทบาทนี้จะไม่มีความสัมพันธ์กับผู้ถูกสังเกตเลย ผู้ถูกสังเกตจะไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกตอยู่
การสัมภาษณ์ (Interview)	<ul style="list-style-type: none"> • การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-face) • การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Telephone) • การสนทนากลุ่ม (Focus group) • การสัมภาษณ์ทางอีเมล (Email internet interview)
เอกสาร (Documents)	<ul style="list-style-type: none"> • เอกสารสาธารณะ (Public document) เช่น หนังสือพิมพ์ • เอกสารส่วนบุคคล (Private document) เช่น วารสารจดหมาย
โสตทัศนวัสดุ (Audio-Visual Materials)	<ul style="list-style-type: none"> • รูปภาพ • วีดีโอ

การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาพูดคุยซักถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการสัมภาษณ์สามารถแบ่งประเภทตาม 2 ลักษณะคือ

1. ระดับความยืดหยุ่น (น้ำทิพย์ จรยาธรรม, 2559) ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดเตรียมประเด็นและรายละเอียดในแบบสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าโดยจัดเรียงข้อคำถามที่จะใช้

สัมภาษณ์ไว้เป็นลำดับ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้แบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นคำถามไว้อย่างชัดเจนคล้าย ๆ กับการใช้แบบสอบถามเพียงแต่เป็นการซักถาม/สนทนาแทนการเขียนตอบ

1.2 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผนการสัมภาษณ์ไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน มีความเข้มงวด พอประมาณ และข้อคำถามในการสัมภาษณ์มีประเด็นคำถาม อย่างคร่าว ๆ และครอบคลุมแก่นสำคัญของเรื่อง โดยผู้วิจัยจะกำหนดคำถามที่พอจะตัดสินใจได้ว่าควรถามอะไรบ้าง หรือ ใช้คำสำคัญ (Keyword) เป็นตัวชี้้นำการสัมภาษณ์ บางครั้งนิยมเรียกว่า การสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided Interview)

1.3 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่ใช่แบบสัมภาษณ์ คือไม่จำเป็นต้องใช้คำถามเดียวกันหมดกับผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้เทคนิคและความสามารถเฉพาะตัว เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ การสัมภาษณ์ด้วยวิธีนี้อาจใช้วิธีให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นอย่างอิสระ ผู้สัมภาษณ์มีหน้าที่รับฟังและคอยดึงหรือควบคุมการสนทนาให้เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ ผู้สัมภาษณ์ด้วยวิธีนี้จะต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ

2. จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์ (นฤมล จิตรเอื้อ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2561) ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview) เป็นการสัมภาษณ์ของผู้สัมภาษณ์ 1 คนต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 1 คน

2.2 การสัมภาษณ์เป็นกลุ่มหรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา เป็นวิธีการที่มักใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ ข้อมูลที่ได้สามารถระบุความต้องการจำเป็นที่ได้จากบุคคลเป้าหมายทั้งกลุ่ม มีประโยชน์ในการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น เป็นความรู้สึกร่วมกันที่เป็นอย่างดี การมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนาเพื่อระบุความต้องการจำเป็น วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นและการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

การสนทนากลุ่ม เป็นวิทยาการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายๆกับการสัมภาษณ์กลุ่ม เนื่องจากอาศัยความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มร่วมกัน แต่ลักษณะของกลุ่มและวิธีการจะแตกต่างกัน (ไพศาล วรคำ, 2554)

1. ในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเป็นผู้คัดเลือกสมาชิกกลุ่มที่สามารถให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ไม่ใช่กลุ่มที่อยู่ตามธรรมชาติเหมือนการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยทั่วไปผู้วิจัยจะเลือกโดยพิจารณาพื้นที่ภูมิหลัง หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่

2. ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องรู้จักคุ้นเคยหรือผูกพันกันมาก่อน นอกจากนี้ผู้วิจัยจะสร้างความสัมพันธ์ขึ้นมาในวงสนทนาเพื่อให้บรรยากาศการพูดคุยเป็นไปอย่างราบรื่น

3. ใช้เวลาในการรวมข้อมูลไม่นานเหมือนกับการสัมภาษณ์กลุ่มที่ผู้วิจัยต้องเข้าไปอยู่ร่วมกับกลุ่มสมาชิก ชุมชน ในสนามการวิจัยเพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยและความไว้วางใจต่อสมาชิก ในสนามการวิจัย การสนทนากลุ่มจะใช้เวลาสั้น ๆ รวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการเมื่อรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้วก็ยุติการสนทนา

4. การสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นทางการ (Formal) มากกว่าการสัมภาษณ์กลุ่มโดยในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะเตรียมประเด็นในการสนทนาไว้อย่างชัดเจนตามลำดับและเป็นผู้ดำเนินรายการ(Moderator) ที่จะต้องสร้างบรรยากาศและควบคุมการสนทนาให้เป็นไปได้อย่างราบรื่นและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถ้วนตลอดการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดเรื่องและวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา เรื่องที่จะศึกษาด้วยการสนทนากลุ่มจะเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความคิดเห็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น การแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งของชุมชน หรือองค์กรหรือการศึกษา ความคิดเห็นของกลุ่มที่มีต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เป็นต้น

2. กำหนดรอบและประเด็นที่จะใช้ในการสนทนาจากเรื่องที่ต้องศึกษา ผู้วิจัยจะนำมากำหนดรอบในการสนทนาโดยแยกประเด็นย่อย ๆ เพื่อนำมาเป็นประเด็นคำถามให้สมาชิกผู้ร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นกรอบในการสนทนาและกรอบปิดการสนทนา

3. กำหนดและคัดเลือกสมาชิกกลุ่มผู้ร่วมสนทนา ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาบุคคลที่จะเป็นผู้ร่วมสนทนา หรือกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานั้นเองโดยพิจารณาจากตัวอย่างที่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้คำตอบในเรื่องที่ศึกษาได้และมีความสนใจในการเข้าร่วมสนทนา

4. จัดกลุ่มและดำเนินการสนทนา ในการจัดกลุ่มผู้ร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มควรมีสมาชิกอยู่ประมาณ 6-12 คน

5. สรุปและปิดประเด็นการสนทนาเมื่อมีการสนทนาครบถ้วนทุกประเด็นและได้ข้อมูลตามที่ต้องการแล้ว ก็จะมีคำถามเชิงทบทวนให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมหรืออาจจะทบทวนผลการสนทนาที่ผ่านมาในแต่ละประเด็น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ หากไม่มีสมาชิกใดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมแล้ว ผู้ดำเนินการสนทนาก็สรุปและยุติการสนทนาด้วยการขอบคุณสมาชิกผู้ร่วมสนทนา

สรุปได้ว่า การสัมภาษณ์สามารถแบ่งประเภทตามระดับความยืดหยุ่นได้ 3 แบบ คือ 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และ 3) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และสามารถแบ่งประเภทตามจำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ 2 แบบ คือ 1) การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และ 2) การสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยต้องเลือกประเภทที่ใช้ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์และความเชี่ยวชาญของผู้วิจัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

รัตนะ บัวสนธ์ (2551) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้การวิเคราะห์ที่เรียกรวมว่า การวิเคราะห์เนื้อหา หรือ Content analysis ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูล คือ การทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาอยู่ในสภาพที่สะดวกและง่ายต่อการนำไปวิเคราะห์
2. การทำดัชนี หรือกำหนดรหัสข้อมูล คือ การจัดระเบียบทางเนื้อหา ซึ่งต่างจากจัดระเบียบข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ที่เป็นการจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่หรือเป็นประเภทตามข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา
3. การกำจัดข้อมูล หรือการสร้างข้อสรุปชั่วคราว คือ คือการสรุปเชื่อมโยงดัชนีคำหลักในขั้นตอนที่ 2 เข้าด้วยกัน การเชื่อมโยงคำหลักเข้าด้วยกันจะเขียนเป็นประโยคข้อความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหลัก และจากการเชื่อมโยงดัชนีคำหลักจะทำให้ข้อมูลในส่วนที่เป็นบันทึกละเอียดที่มีอยู่มากนั้นถูกลดทอนหรือตัดทิ้งไปจนกระทั่งเหลือเฉพาะประเด็นหลักๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความกระชับชัดเจนมากขึ้น
4. การสร้างบทสรุป คือ การเขียนเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันแล้วเข้าด้วยกัน การเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวนั้นจะเชื่อมโยงตามลำดับข้อสรุปแต่ละข้อสรุปเป็นบทสรุปย่อยและเชื่อมโยงบทสรุปย่อยแต่ละบทสรุปเข้าด้วยกันเป็นบทสรุปสุดท้าย
5. การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของแต่ละขั้นตอน คือ การพิจารณาวิธีการเก็บข้อมูลนั้นว่าดำเนินการอย่างรอบคอบหรือไม่ และข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มานั้นเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือหรือไม่ ทั้งนี้วิธีการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของบทสรุปซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถทำได้โดยการตรวจสอบความเป็นตัวแทนที่ดีของข้อมูล โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่เก็บได้จากแหล่งบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลส่วนใหญ่หรือไม่ หรือว่าได้มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงคนเดียว ผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจจากผู้ให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังอาจมีใช้วิธีการ

ตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบผลว่าอาจจะเกิดขึ้นจากอิทธิพลของนักวิจัยหรือไม่และการประเมินคุณภาพของข้อมูล โดยในการประเมินคุณภาพของข้อมูลนั้นนักวิจัยสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ โดยการตั้งคำถามกับตนเองเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลที่เก็บรวบรวมและนำมาวิเคราะห์ว่าจัดเป็นข้อมูลอยู่ในกลุ่มใด ระหว่างข้อมูลที่ดีมีคุณภาพกับข้อมูลที่ไม่ดี ไม่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ อาจทำได้โดยการทำวิจัยซ้ำซึ่งสามารถทำได้ทั้งการทำวิจัยซ้ำในเรื่องเดิม สนามวิจัยเดิม หรือ เรื่องเดิมในสนามวิจัยใหม่ แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้นับเป็นวิธีการที่ค่อนข้างยุ่งยากและใช้ทรัพยากรและเวลามาก จึงไม่ค่อยเหมาะสมในกรณีที่นักวิจัยมีทรัพยากรและเวลาในการทำวิจัยอย่างจำกัด

Hsieh and Shannon (2005) กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหาในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. *การจัดเตรียมข้อมูล* คือ การนำเนื้อหาที่มีความหลากหลายมาทำการแปลงหรือถอดความข้อมูลที่ไม่ใช่อักษรให้เป็นอักษรก่อนที่จะวิเคราะห์
2. *การกำหนดประเด็นวิเคราะห์* คือ การจำแนกเนื้อหาหรือข้อมูลเป็นประเด็นซึ่งอาจเป็นคำวลีหรือประโยค เพื่อใช้ในตัดสินใจในการกำหนดประเด็นหลักหรือหัวข้อที่จะนำเสนอผลการวิจัย ซึ่งควรอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ของการศึกษาและควรมีประเด็นวิเคราะห์ย่อย ๆ หรือประเด็นรองของประเด็นหลักด้วย
3. *การเข้ารหัสและจัดหมวดหมู่* คือ การจัดหมวดหมู่และการเข้ารหัสสำหรับการวิเคราะห์ เนื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพสามารถใช้วิธีการทั้งแบบอุปนัยและนิรนัยได้ การจัดหมวดหมู่และการเข้ารหัสต้องใช้แนวทางการนิรนัยเป็นหลัก เพื่อเชื่อมโยงตีความกับทฤษฎีที่มีอยู่ทีนำไปสู่การหาข้อสรุป อย่างไรก็ตามในกรณีของแนวทางอุปนัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทฤษฎีใหม่ต้องประเมินแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเพิ่มเติมหรือการวิจัยซ้ำในกรณีหรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อทดสอบหรือยืนยันผลการวิจัยครั้งแรกหรือทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นมา
4. *การทดสอบการเข้ารหัสกับกลุ่มตัวอย่าง* คือการทดสอบข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดความสม่ำเสมอที่นักวิจัยจำเป็นต้องทดลองเข้ารหัสตัวอย่างข้อมูลที่มีอยู่ หากระดับความสอดคล้องต่ำ จำเป็นต้องกำหนดรหัสใหม่จนกว่าการเข้ารหัสจะมีความสอดคล้องกันมากที่สุด
5. *การเข้ารหัสข้อมูลทั้งหมด* คือ การใช้กระบวนการเข้ารหัสกับข้อมูลทั้งหมด
6. *การประเมินความสอดคล้องของการใช้รหัสข้อมูล* หลังการเข้ารหัสควรตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือของการเข้ารหัส

7. **เขียนร่างข้อสรุปบนพื้นฐานของการเข้ารหัสหรือประเด็นสำคัญ** คือ การเขียนร่างข้อสรุปบนพื้นฐานของรหัสที่กำหนดไว้ และประเด็นสำคัญที่กำหนด

8. **การนำเสนอผลการวิจัย** คือ การนำเสนอผลการวิจัยที่มีการสนับสนุนจากข้อมูลทฤษฎีและการโต้ตอบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยยังสามารถนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบกราฟเมตริกหรือกรอบความคิดเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การจัดเตรียมข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัดการ เช่น การถอดเสียงเป็นอักษรข้อความ 2) การกำหนดประเด็นวิเคราะห์ โดยการนำคำถามของการวิจัยหรือกรอบการวิเคราะห์มากำหนด 3) การเข้ารหัสและจัดหมวดหมู่ โดยการนำเอกสาร ภาพ และอักษรข้อความมาให้รหัสตามประเด็นวิเคราะห์มาจัดหมวดหมู่ และ 4) การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยที่มีข้อมูลสนับสนุนและในรูปแบบที่เข้าใจง่าย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สุเมธ รินทลิกและวิจิต แสงสว่าง (2564) ศึกษาเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา 2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

นิรุต ปรีดาศักดิ์ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กในจังหวัด

กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาพรวมปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ งานแผนกวิชาการ รองลงมา คือ งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานสื่อการเรียนการสอน งานวิทยบริการและห้องสมุด และด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือ งานวัดผลและประเมินผล

สุระชัย ลาพิมพ์ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศโดยรวมเฉลี่ยในระดับมาก 2) การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษามีการคัดเลือกผู้เรียนร่วมกับสถานประกอบการและมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับหลักสูตร ประกอบด้วย 7 แนวทาง 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน จัดทำแผนการเรียน นิเทศ ติดตามนักศึกษาและกำหนดแนวทางการประเมินผู้เรียน ประกอบด้วย 10 แนวทาง 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ครอบคลุมทุกด้าน ประกอบด้วย 10 แนวทาง 4) ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 9 แนวทาง

นิรุตต์ บุตรแสนลี (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มุ่งเน้นประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1.องค์ประกอบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มุ่งเน้นประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักและ 19 องค์ประกอบย่อย คือ 1) องค์ประกอบหลักด้านการจัดระบบ โครงสร้างการบริหาร มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบหลักด้านการบริหารงานวิชาการ มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบหลักด้านการบริหารบุคลากร มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาผู้เรียน มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 5) องค์ประกอบหลักด้านการฝึกอาชีพ มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ และ 6) องค์ประกอบหลักด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

ปวีร์ ศิริรักษ์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการนำนโยบาย การศึกษาระบบทวิศึกษาไปสู่การปฏิบัติของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำนโยบายการศึกษาระบบทวิศึกษาไปสู่การปฏิบัติของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เอกชนจังหวัดนครราชสีมา พบปัญหาในการปฏิบัติ จำนวน 11 นโยบายจากทั้งหมด 12 นโยบาย 2) จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของประเด็นปัญหาและแนวทางสู่ความสำเร็จที่ได้จากการ สัมภาษณ์ นำเสนอแนวทางการพัฒนาการนำนโยบายการศึกษาระบบทวิศึกษาไปสู่การปฏิบัติแบบ เร่งด่วนของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นจำนวน 2 แนวทาง และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาของการนำนโยบายการศึกษาระบบทวิศึกษาไปสู่การปฏิบัติของวิทยาลัย อาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นจำนวน 11 แนวทาง

คุณิต ขาวเหลือง (2560) ศึกษาเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ จากการทำงานเป็นฐานของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก พบว่า 1) การ จัดการเรียนรู้จากการทำงานเป็นฐานของสถานประกอบการระดับอาชีวศึกษาได้จัดดำเนินการใน 3 รูปแบบ และสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้แบ่งออกได้ 6 ด้าน 2) ปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ จากการทำงานเป็นฐานประกอบไปด้วย 7 ด้าน 3) ยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากการทำงาน เป็นฐาน ประกอบไปด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลักและ 9 ยุทธศาสตร์ย่อย

ยุพาวดี ศิริปรีดี (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับการดำเนินงานแต่ละรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้าน การประสานงาน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามผล ด้านการทดสอบ มาตรฐานฝีมือ ด้านบุคลากรและด้านหลักสูตรตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี จำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกัน มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แตกต่างกัน ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ประเภทสถานศึกษาและไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะจากผลการผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน สถานศึกษาควรมีการสำรวจความต้องการรับนักเรียนเข้าฝึกอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการ คัดกรองนักเรียนก่อนออกฝึกอาชีพ 2) ด้านการประสานงาน สถานศึกษาควรมีการส่งเสริม ประสานงานระหว่างสถานประกอบการกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ และการติดต่อประสานงานด้านต่าง ๆ 3) ด้านบุคลากร สถานศึกษาควรมีการจัดครูและครูฝึกที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ร่วมจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 4) ด้านหลักสูตร สถานศึกษา

ควรมีการให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา สถานศึกษาควรมีการประสานงานระหว่างสถานศึกษา 6) ด้านการวัดผลและประเมินผล สถานศึกษาควรมีกระบวนการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติเพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลต่อไป 7) ด้านการติดตามผล สถานศึกษาควรมีการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในครั้งต่อไป 8) ด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ สถานศึกษาควรมีการทดสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียนที่ผ่านการฝึก ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อเป็นตัวชี้วัดให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบถึง ประสิทธิภาพของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

ภูเวศ อับดุลสตาและ วรณดี สุทธินิรากร (2559) ศึกษาเรื่องทางเลือกในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย พบว่า การขับเคลื่อนการศึกษาระบบทวิภาคี คือ การใช้กลไกทางกฎหมายในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ วิธีคิดและวิธีปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาให้เคลื่อนตัวตามนโยบายและข้อบัญญัติในกฎหมาย ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนตามหลักคิดการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการทำงาน ยกย่องระดับคุณภาพครู และส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษา

จินตนา รามชมรัตน์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี การกระจายอำนาจการบริหาร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การจัดหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

วีระชัย ไตรศักดิ์ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและด้านบุคลากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยเทคนิค นครราชสีมา จากการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิด โครงการ 6 โครงการ 13 กิจกรรม ได้แก่ โครงการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนระบบทวิภาคี โครงการนิเทศการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ โครงการจัดแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ โครงการพัฒนาการเรียนการสอนระบบทวิภาคี โครงการพัฒนาบุคลากรครูในสถานศึกษาและครูฝึกใน

สถานประกอบการ และโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ประภาส เกตุไทย (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ปฏิบัติมาก ได้แก่ ด้านการวางแผน เช่น มีการกำหนดรายละเอียดแผนงานด้านการจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม และด้านการนำมีการบริหารงานบุคลากร ด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีบุคลากรที่มีศักยภาพในการดำเนินงาน ส่วนปัญหาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีแก่บุคคล ครอบครัวยุวมชนสถานประกอบการและสถาบันอื่น ด้านการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ด้านครูผู้สอน ด้านสังคม ด้านบริหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

พิทยา ชินะจิตพันธ์ุ, สบสันต์ อดุลยภู, และชนะ กลสิการ์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า 1)ชุดฝึกอบรมเมื่อนำไปใช้อบรม มีประสิทธิภาพ 2)ครูและครูฝึกมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับพึงพอใจมาก 3)ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้บริหารสถานศึกษาและสถานประกอบการ ครู และนักศึกษาฝึกอาชีพมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ปาริฉัตร จันโทริ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ทางออกของปัญหาแรงงานไทย พบว่า สาเหตุหลักของการขาดแรงงานคือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรและความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการและการผลิตกำลังคนของประเทศ โดยเสนอแนวทางการส่งเสริมการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานไทย

จรัญ ชัยทิพย์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและจำแนกรายด้าน ได้ดังนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการอยู่ในระดับน้อย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ 1) คุณภาพของผู้เรียน 2) คุณภาพของการ

จัดการเรียนการสอน 3)คุณภาพของระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้าน 4)การบริหารบุคลากร 5) การประสานงานกับผู้ปกครอง และ 6)การกระจายอำนาจ โดยกระบวนการเริ่มตั้งแต่การสำรวจวางแผน ประสานงาน และติดตามผล

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Jianyu, Xi, and Chen (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โมเดลหลักสูตรด้านสาขาอาชีพสำหรับ โรงเรียนอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การนำโมเดลหลักสูตรไปใช้นั้นหากเป็น โมเดลหลักสูตร ระดับพื้นฐาน จะเป็นการออกแบบหลักสูตรเพื่อให้เรียนรู้ทักษะการปฏิบัติงานที่นำไปใช้ได้จริง หลักสูตรแอดวานซ์จะออกแบบเพื่อตอบสนองทางด้านอาชีพ นอกจากนี้ ครูผู้สอนควรช่วยนักเรียน ลดช่องว่างระหว่างความรู้ในตำราและทักษะการปฏิบัติงานจริง สิ่งสำคัญ คือการเน้นการฝึกให้นักเรียน มีความสามารถในการแก้ปัญหาจริงมากกว่าการเน้นแต่ทฤษฎี

Gunderson (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสำเร็จทางวิชาการที่มีผลต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า เกรดเฉลี่ยสะสม คะแนนการทดสอบมาตรฐาน การขาดเรียน และออกจากโรงเรียนไม่มีความแตกต่าง

Ramsaroop (2001) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของการอาชีวศึกษาที่เป็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของตรินิแดดและโตเบโก ผลการศึกษาพบว่า มี 8 ปัจจัย ที่ถูกระบุว่าเป็นตัวกำหนดในการพัฒนาเศรษฐกิจของตรินิแดดและโตเบโก ประกอบด้วย ปัจจัยการเข้าถึงและคุณภาพการศึกษาของอาชีวศึกษา ปัจจัยด้านหลักสูตรที่สูงขึ้นของอาชีวศึกษา ปัจจัยด้านคุณภาพของหลักสูตร ปัจจัยด้านความครอบคลุมของหลักสูตร ปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐาน ปัจจัยด้านการเตรียมความพร้อมความก้าวหน้าในอาชีพ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน นักศึกษาและความต้องการหลักสูตร และปัจจัยความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนระบบอาชีวศึกษา

Bono (1996) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในการฝึกงานตามระยะเวลาที่กำหนด ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาฝึกงานที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาไปนิเทศตลอดมีผลสัมฤทธิ์ดีกว่านักศึกษาที่ไม่มีอาจารย์ไปนิเทศ

Hardy and Sophie (1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความไม่ต่อเนื่องในการจัดการศึกษาแบบร่วมกันระหว่างรัฐบาลกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า จะต้องให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการได้ความรู้และทักษะจากสถานประกอบการเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี พบว่า ครูนิเทศก์ ครูผู้สอนและครูฝึกส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และความตระหนักในความสำคัญของอาชีวศึกษาในผู้เรียนและคุณภาพของหลักสูตรเป็นตัวกำหนดความรู้และทักษะในการเตรียมผู้เรียนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) และขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. ขั้นตอนการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย

1.1 ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง หัวหน้างานทวิภาคี/ฝ่ายวิชาการ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 คน

1.2 ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ครูนิเทศก์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 คน

1.3 ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ครูฝึก ที่สถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบ
ทวิภาคีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา
เอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน โดย
มีคุณสมบัติดังนี้

2.1 ผู้ดำรงตำแหน่งและปฏิบัติกรอยู่ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษ (EEC) ปีการศึกษา 2564

2.2 วิทยาลัยอาชีวศึกษามีสถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีตั้งแต่
30 ที่ขึ้นไป ประกอบไปด้วย

2.2.1 คุณพิรุฬ วัริยะประกอบ ตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพบาง
ปะกง ปีการศึกษา 2564 มีสถานประกอบการร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 47 ที่

2.2.2 คุณเกียรติสยาม ลิมตระกูล ตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพ
พนัสนิคม ปีการศึกษา 2564 มีสถานประกอบการร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 101 ที่

2.2.3 คุณณรงค์ เจริญสุข ตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคบางแสน
ปีการศึกษา 2564 มีสถานประกอบการร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 63 ที่ (ศูนย์
อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2565)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการ
จัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย

3.1 ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง หัวหน้างานทวิภาคี/ฝ่ายวิชาการ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา
เอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 คน

3.2 ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ครูนิเทศก์ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งใน
อำเภอศรีราชา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 คน

3.3 ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ครูฝึก ที่สถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบ
ทวิภาคีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) และ 3) แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจาก อิศรียา ออสุวรรณ (2559) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1) ทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดการหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมิน
3. ด้านการจัดการฝึกอาชีพ
4. ด้านการนิเทศ

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2)

3. แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อตรวจสอบและยืนยันเกี่ยวกับร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

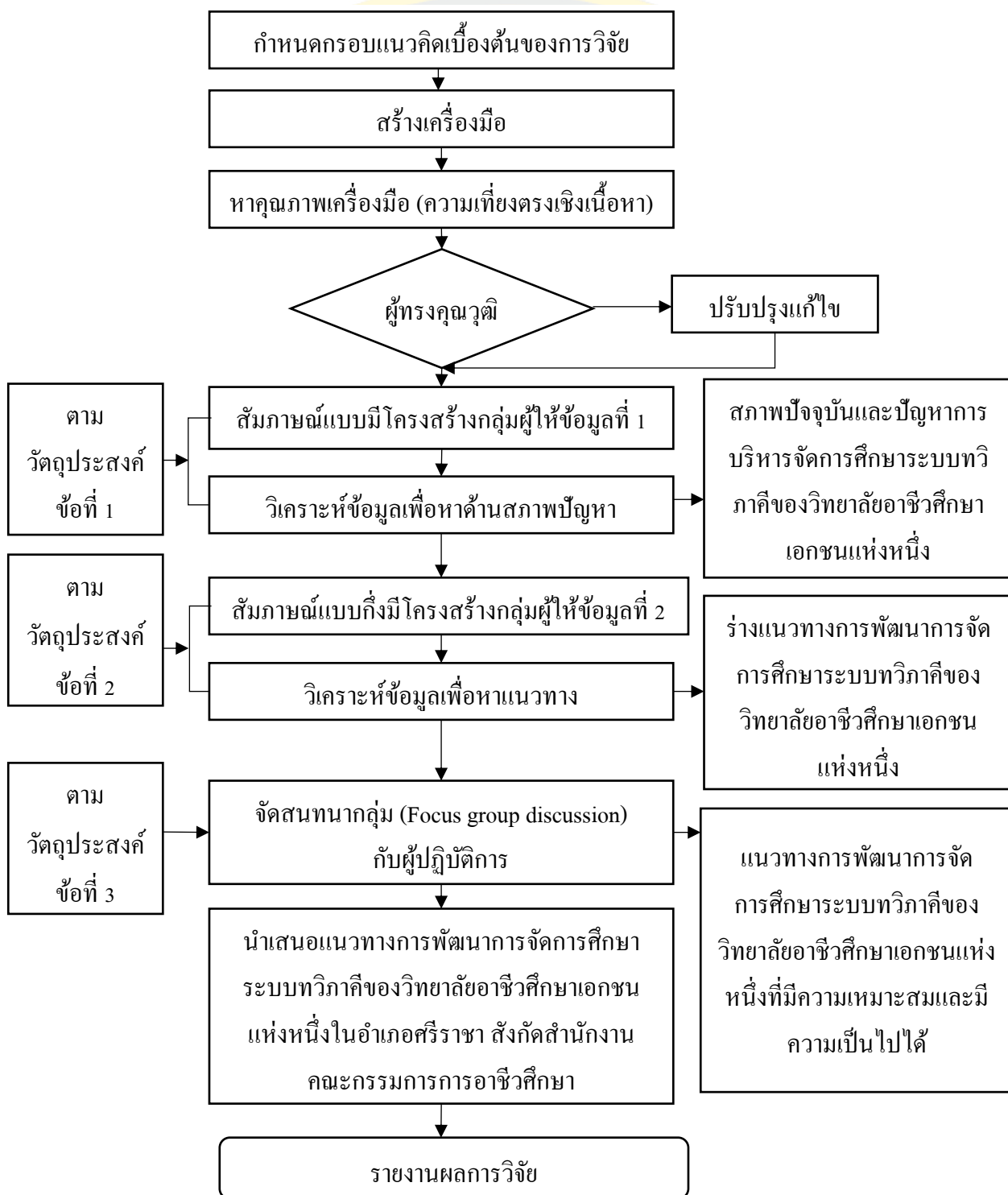
1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
2. นำแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือมาจาก อิศรียา ออสุวรรณ (2559)
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นไปเสนอต่อประธานที่ปรึกษางานนิพนธ์เพื่อปรับตรวจและแก้ไข
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม เนื้อหาและความเหมาะสม เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ประชาชนที่ปฏิบัติงานนิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง
6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการควบคุมงานนิพนธ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
7. พัฒนาแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

4. ขั้นตอนการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตความอนุเคราะห์จากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานประกอบการในอำเภอสรีราชา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้ผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ตรงกับจุดประสงค์มากที่สุดและเจาะจงตัวผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเป็นข้อมูลเชิงลึก

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กับผู้ปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบและยืนยันเกี่ยวกับร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการขอบันทึกเสียงการสนทนาพร้อมชี้แจงให้ทราบจุดมุ่งหมายของการบันทึกเสียงและจดบันทึก ดำเนินการสนทนาจนครบประเด็นที่กำหนดไว้หลังจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะทำการถอดข้อความจากเครื่องบันทึกเสียง แบบคำต่อคำออกเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษรด้วยตนเอง จัดข้อความที่ได้ให้เป็นหมวดหมู่ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นสรุปและเขียนรายงานการวิจัยโดยวิธีพรรณนา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจากแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และประมวลความคิดเห็นที่ได้ โดยแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัดการถอดเสียงเป็นอักษรข้อความ

2. กำหนดประเด็นวิเคราะห์ โดยการนำคำถามของการวิจัยหรือกรอบการวิเคราะห์มา กำหนด

3. เข้ารหัสและจัดหมวดหมู่ โดยการนำเอกสารอักษรข้อความมาให้รหัสตามประเด็นวิเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่
4. รวบรวมเนื้อหาของข้อมูลตามหมวดหมู่ แล้วสรุปขึ้นมาเป็นปรากฏการณ์ที่ค้นพบ
5. นำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยนี้เป็นการนำเสนอเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3)

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1)

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของผู้ให้ข้อมูล ด้านสถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ตำแหน่งงานปัจจุบัน และประเภทวิชาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังข้อมูลในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของผู้ให้ข้อมูล

สถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (n=8)	ร้อยละ
1. สถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี		
วิทยาลัยอาชีวศึกษา	3	37.50
สถานประกอบการ	5	62.50
2. ตำแหน่งงานปัจจุบัน		
ผู้บริหารสถานศึกษา/ สถานประกอบการ	1	12.50
ครูฝึก	3	37.50
ครูนิเทศก์	2	25.00
หัวหน้า/ ผู้ปฏิบัติงานทวิภาคี	1	12.50
ผู้ประสานงานงานทวิภาคี	1	12.50
3. ประเภทวิชาที่จัดการการศึกษาระบบทวิภาคี		
ประเภทวิชาอุตสาหกรรม	8	100
ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ	0	0
ประเภทวิชาศิลปกรรม	0	0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีสถานะการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในส่วนของสถานประกอบการ (ร้อยละ 62.50) มากกว่าวิทยาลัยอาชีวศึกษา (ร้อยละ 37.50) โดยส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครูฝึก (ร้อยละ 37.50) รองลงมาคือ ครูนิเทศก์ (ร้อยละ 25.00) และมีผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อยดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา/ สถานประกอบการ (ร้อยละ 12.50) หัวหน้า/ ผู้ปฏิบัติงานทวิภาคี (ร้อยละ 12.50) และผู้ประสานงานงานทวิภาคี (ร้อยละ 12.50) โดยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการในประเภทวิชาอุตสาหกรรมมากที่สุด (ร้อยละ 100)

1.2 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการหลักสูตร ดังข้อมูลในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในด้านการจัดการหลักสูตร

สภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการจัดการหลักสูตร (n=8)	ดำเนินการ		ไม่ดำเนินการ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. สถานศึกษากับสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการเรียน/แผนการฝึกอาชีพ ตลอดหลักสูตร	8	100	-	-
2. มีการกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการที่ชัดเจน	8	100	-	-
3. มีการวิเคราะห์สมรรถนะร่วมกันเพื่อจัดทำแผนการเรียน/แผนการฝึกอาชีพ	8	100	-	-
4. มีแผนการเรียนการสอน/แผนการฝึกอาชีพเป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรและหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร	8	100	-	-

จากตารางที่ 4.2 พบว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษาและสถานประกอบการมีการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในด้านการจัดการหลักสูตรได้ครบทุกองค์ประกอบ

1.3 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ดังข้อมูลในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

สภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัด ประเมินผล (n=8)	ดำเนินการ		ไม่ดำเนินการ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตาม แผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ โดยการ ฝึกอาชีพในสถานประกอบการกำหนดไว้อย่างน้อย 1 ปี ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563	8	100	-	-
2. ตารางเรียนและตารางการฝึกอาชีพมีความ เหมาะสม และเป็นไปตามแผนการเรียนและ แผนการฝึกอาชีพ	8	100	-	-
3. สถานศึกษา/สถานประกอบการ ส่งเสริมการ พัฒนา อบรมครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของ การศึกษาระบบทวิภาคี โดยไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของครูผู้สอน ต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพ ที่สอนจากสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา ตามมาตรฐานการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563	5	62.50	3	37.50
4. เครื่องมือและอุปกรณ์มีความเหมาะสม และ เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน/การฝึก อาชีพของผู้เรียนทวิภาคี	8	100	-	-
5. มีการจัดทำการประเมินผลรายวิชา และการ ฝึกอาชีพเป็นไปตามแผนการเรียนและแผนการ ฝึกอาชีพ	8	100	-	-

จากตารางที่ 4.3 พบว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษาและสถานประกอบการไม่มีการดำเนินเรื่องการส่งเสริมการพัฒนา อบรมครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของการศึกษาระบบทวิภาคี คิดเป็นร้อยละ 37.50 ในส่วนขององค์ประกอบที่เหลือในด้านการจัดการหลักสูตรมีการดำเนินงานในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

1.4 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการฝึกอาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการฝึกอาชีพ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการฝึกอาชีพ

สภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการจัดการฝึกอาชีพ (n=5)	ดำเนินการ		ไม่ดำเนินการ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. ครูฝึกในสถานประกอบการได้รับการอบรมและพัฒนาเพื่อให้จัดการฝึกอาชีพเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563	-	-	5	100
2. สถานประกอบการมีจำนวนครูฝึกเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 โดยมีจำนวนครูฝึกต่อจำนวนนักศึกษา 1: 10 ทั้งระดับปวช. และปวส.	-	-	5	100
3. สถานประกอบการได้จัดทำบันทึกข้อตกลง (MoU) ร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	5	100	-	-
4. สถานประกอบการได้จัดประชุม และทำสัญญาการฝึกอาชีพ	5	100	-	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สถานประกอบการไม่มีการดำเนินเรื่องการอบรมและจำนวนครูฝึก ในสถานประกอบการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ในส่วนของ องค์ประกอบที่เหลือในด้านการจัดการฝึกอาชีพมีการดำเนินงานในการบริหารจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคี

1.5 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่ง หนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการนิเทศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการนิเทศ อาชีพ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่ง หนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการนิเทศ

สภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการนิเทศ (n=3)	ดำเนินการ		ไม่ดำเนินการ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1.สถานศึกษามีจำนวนครูนิเทศก์ก็เพียงพอต่อ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	3	100	-	-
2. สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงบุคลากรเพื่อให้ ทราบแนวปฏิบัติการณ์เทศ และติดตาม	3	100	-	-
3. สถานศึกษามีตารางและปฏิบัติการณ์เทศตาม มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 โดยกำหนดให้มีการณ์เทศอย่างน้อย 3 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน	3	100	-	-

จากตารางที่ 4.5 พบว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษามีการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคีในด้านการนิเทศได้ครบทุกองค์ประกอบ

1.6 ข้อมูลสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังข้อมูลในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ด้านที่พบปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมากที่สุด (n=8)	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
1. ด้านการจัดการหลักสูตร	-	-	-
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล	3	37.50	2
3. ด้านการจัดการฝึกอาชีพ	5	62.50	1
4. ด้านการนิเทศ	-	-	-

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบมากที่สุดในด้านจัดการฝึกอาชีพ (ร้อยละ 62.50) และรองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล (ร้อยละ 37.50)

สาเหตุปัญหาเพิ่มเติม

1. มีการส่งเสริมการพัฒนาของบุคลากรในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ใดๆก็ตามยังพบปัญหาในการจัดสรรเวลาให้ตรงกันทั้ง 2 ฝ่าย (วิทยาลัยอาชีวศึกษาและสถานประกอบการ)
2. ในปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวนครูฝึกที่ได้รับการอบรมยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานเนื่องจากปัญหาเรื่องเวลา จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการอบรมและจัดจำนวนครูฝึกให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบ

ปัญหาหนักที่สุดในด้านการจัดการฝึกอาชีพ ซึ่งสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันพบอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะการอบรมและส่งเสริมครูฝึกในสถานประกอบการให้มีคุณวุฒิและจำนวนเป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ซึ่งสาเหตุหลัก คือ การจัดสรรเวลาในการเข้าอบรม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี รวมจำนวน 3 คน ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการฝึกอาชีพไว้ ดังนี้

2.1 สาระสำคัญของแนวทางในการส่งเสริมครูฝึกในสถานประกอบการได้รับการอบรมพัฒนา และส่งเสริมให้มีจำนวนครูฝึกเป็นไปตามมาตรฐานในการจัดการฝึกอาชีพ สามารถสรุปประเด็นร่างแนวทางได้ 3 แนวทาง ดังนี้

1) การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ

จากการสัมภาษณ์พบว่า การชี้ให้สถานประกอบการเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับตามบริบทของสถานประกอบการจะสามารถกระตุ้นให้สถานประกอบการให้ความร่วมมือในการส่งครูฝึกเพื่อเข้ารับการอบรมมากขึ้น เนื่องจากสถานประกอบการต่างขนาดมีความต้องการและความสามารถในการดำเนินการที่แตกต่างกัน

จากคำสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...ควรจะมีการยกย่องเชิดชูเกียรติสถานประกอบการที่เขาส่งครูฝึกมา สร้างแรงจูงใจให้เขาแล้วกระตุ้นเขาให้ส่งครูฝึกเข้ามา...” (ณรงค์ สุขเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...เพราะอย่างน้อยเขามานี้ เขารู้แล้วว่า เขาจะได้อะไรตอบแทนเห็นความสำคัญอะไร คนเรา ถ้ารู้ว่าเข้าไปร่วมกับกิจกรรมอะไรก็ตาม คำถามแรก ตัวเองได้อะไร คำถามที่ 2 เพื่ออะไร ผมคิดว่า 5 แนวทางนี้ มันก็น่าจะจูงใจเขา...” (ณรงค์ สุขเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...เราก็จะต้องมีการสร้างแรงจูงใจด้วย ในความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกันอย่างมีคุณภาพระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ฉะนั้น มันจะต้องมี

เครื่องมือ ที่จะสะท้อนถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายสถานศึกษา แล้วก็ สถานประกอบการ ฉะนั้นการให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิ ประโยชน์ต่างๆ ของสถาน ประกอบการ ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของภาษีต่างๆ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ...” (พิรุฬ วัริยะประกอบ, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...คือในเรื่องของการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอาจจะใช้ได้กับบางสถานประกอบการเท่านั้นที่จะสามารถใช้ประโยชน์ตรงนี้ได้ แต่สถานประกอบการอื่นๆ สถานประกอบการที่มี ขนาดเล็กต่างๆ บางครั้งอาจจะไม่ได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ แต่เขาจะได้รับประโยชน์ในส่วนอื่น อย่างไร อันนี้เป็นเรื่องที่จะต้องมีการคุยกัน ฉะนั้นในการเจรจากันในการทำความร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ ผมมองว่าเราจำเป็นที่จะต้องทำในลักษณะ ของ เป็น win-win solution เพราะว่าถ้าไม่เช่นนั้นแล้ว เราก็จะไม่ได้สถานประกอบการที่มีความเข้าใจแล้วก็จะร่วมทำกับเราอย่างจริงจัง ถ้าเราสามารถทำในลักษณะของ win-win solution ได้เนะครับ ในการที่เราจะไปส่งเสริมครูฝึกในการที่จะพัฒนาครูฝึกหรือว่าเราจะไปขอให้มีการจัดจำนวน ครูฝึกให้เป็นไปตามมาตรฐานในการจัดตามประกาศ ของ สอศ. ก็สามารรถทำได้ไม่ยากครับ...” (พิรุฬ วัริยะประกอบ, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...เพราะฉะนั้นในอาชีพเดียวกัน เด็กนักเรียน นักศึกษาห้องเดียวกันเอง ไปฝึกงานต่างสถานที่เนะครับ ต่างสถานประกอบการ ก็จะต้องมีวิธีการที่แตกต่างกัน ถ้าเราใช้วิธีการเดียวกับทุกสถานประกอบการ เราก็มักจะ ไม่ประสบความสำเร็จ...” (พิรุฬ วัริยะประกอบ, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...เมื่อทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว เราก็สามารถที่จะพูดคุย หรือ ต่อรอง เพื่อ ให้เกิด เออ ให้มีการเพิ่มจำนวนครูฝึก หรือว่าจัดครูฝึกให้สอดคล้องตามมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาครูฝึกได้ด้วย ...” (พิรุฬ วัริยะประกอบ, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

2) การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563

จากการสัมภาษณ์พบว่า การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของครูฝึกในสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องจะส่งผลให้มีความเข้าใจในหลักการและกระบวนการร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่สอดคล้องกันทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

จากคำสัมภาษณ์ที่กล่าวไว้ว่า

“...คงจะต้องชี้แจง ทำความเข้าใจกับครูฝึกว่า บทบาทหน้าที่ของครูฝึกในสถานประกอบ การ ท่านมีความสำคัญอย่างไรกับการฝึกอาชีพของนักศึกษา ผมเชื่อว่า ถ้าเขาเห็นความสำคัญ ตรงนี้แล้ว แล้วมีเด็กเข้ามาฝึกอาชีพกับเขา ตัวเขาเองก็ต้องอัปเดตตัวเอง หรือ จะต้องพัฒนาตัวเอง เพื่อที่จะให้รองรับกับนักศึกษาที่จะเข้ามาตรงนี้ ผมคิดว่าน่าจะเป็นแนวทางในการที่เราจะส่ง เสริมครูฝึกในสถานประกอบการให้ได้รับการอบรม...” (ณรงค์ สุขเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เราจะต้องสร้างการรับรู้เกี่ยวกับประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง มาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พุทธศักราช 2563 ให้กับสถานประกอบการ ได้มีการรับรู้และทำความเข้าใจจนกระทั่งการที่มาจัดการศึกษาร่วมกัน นั้น มันจะต้องมีกระบวนการตั้งแต่เรื่องของการคัดเลือกผู้เรียนนะครับ เรื่องของการส่งเสริมสนับสนุน ในเรื่องของครูฝึกในสถานประกอบการ การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดศึกษา โดยการร่วมมือกันพัฒนาองค์ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี ต่างๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงเรื่องของการจัดสวัสดิการที่จำเป็นนะครับ การจัดสิ่งแวดลอมต่างๆที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้สถานประกอบการที่มาร่วมกันกับสถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเรื่องมาตรฐานตรงนี้ เพราะว่าที่สุดแล้วในการดำเนินของสถานศึกษา เราจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบใน เรื่องของมาตรฐานที่ สอศ. ได้ประกาศมา ทีนี้ถ้าเราดำเนินการอย่างนี้ การที่จะทำให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการพัฒนาครูฝึกของสถานประกอบการ มันต้องเริ่มจากการที่สถานประกอบการและสถานศึกษานั้นได้ร่วมกันจัดทวิภาคีอย่างมีความ เข้าใจ และมีความเข้าใจตรงกันก่อน...” (พิรุฬ วัริยะประกอบ, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...มันเป็นกฎหมายที่บังคับสถานศึกษาแต่ไม่ได้บังคับสถานประกอบการ มันก็ขัดแย้งอยู่ ทีนี้ประเด็นที่หนึ่ง ก็คือ สถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือ เอกชน ก็ต้องใช้ connection ส่วนตัว เพื่ออธิบาย หรือ ทำ สร้างความเข้าใจ ว่ามันมีระเบียบปฏิบัติ หรือ มีกฎหมายให้สถาน ศึกษาต้องปฏิบัติร่วมกับสถานประกอบการ ซึ่งถ้าเป็นสถานประกอบการที่ได้มาตรฐาน เข้าใจ ว่า เขาจะเข้าใจเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ตรงนี้เป็นอย่างคืออยู่แล้ว ส่วนสถานประกอบการที่เป็น SME หรือ เป็นสถานประกอบการขนาดเล็กที่อยู่ในชุมชนก็อาจจะต้องสร้างความเข้าใจ...” (เกียรติ สยาม ลิ้มตระกูล, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2564)

3) การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนอบรมครูฝึกในสถานประกอบการ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

จากการสัมภาษณ์พบว่า การอบรมครูฝึกในสถานประกอบการต้องมีหลักเกณฑ์ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ซึ่งต้องเป็นสถานศึกษาหรือสถาบันที่ได้รับการรับรองจึงจะสามารถอบรมได้ ดังนั้นหากส่งเสริมให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเพื่อขอใช้วิทยากรและขอใช้หลักสูตรของ สอศ. จะเป็นแนวทางที่อำนวยความสะดวกให้กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในการอบรมครูฝึกในสถานประกอบการได้

จากคำสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...อาจจะหารือกับสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา หรือ สอศ. เพื่อขอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการโดยวิทยาลัยเอง โดยจัดทำหลักสูตรมาจาก สอศ. ว่าต้องสอนอะไรบ้าง นำหลักสูตร ไม่ต้องทำหลักสูตร เพราะหลักสูตรมีอยู่แล้ว นำหลักสูตรมาขออนุญาตใช้ หลักสูตรเพื่อพัฒนา โดยขอความเห็นชอบให้ สอศ. รับรองผู้ที่ผ่านการอบรม เช่นเดียวกับเข้าฝึก อบรมกับ สอศ. นี่ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถดำเนินการได้สถานศึกษาภาคเอกชนเอง...” (เกียรติสยาม ลีมตระกูล, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2564)

2.2 สารระสำคัญเกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อขอร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการจัดการฝึกอาชีพ มีดังนี้

1) การให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวม

จากการสัมภาษณ์พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประกอบไปด้วยหลายองค์ประกอบ เช่น นโยบาย ผู้เรียน สถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ดังนั้นการเน้นที่ปัจจัย หรือ องค์ประกอบหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงการขับเคลื่อนทุกปัจจัยในภาพรวมทั้งหมดจะส่งผลให้ไม่สามารถจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้บรรลุผลสำเร็จได้

จากคำสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...การฝึกอาชีพเพื่อให้มีประสิทธิภาพจะต้องมองในภาพใหญ่ด้วยนะครับ ว่าองค์ประกอบที่จะผลักดันให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประสบความสำเร็จมีอะไรบ้างนะครับ เราก็จะต้องไปดำเนินการในเรื่องของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จนั้นให้ครบถ้วนนะครับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบาย เรื่องของผู้เรียน เรื่องของในส่วนของสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนะครับ ในส่วนของสถานประกอบการ ในส่วนของผู้ประกอบการ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทั้งสิ้น ดังนั้นเราจะต้องไปขับเคลื่อนปัจจัยต่างๆเหล่านี้ให้เป็นไปตาม

มาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี...” (พิรุฬ วัริยะประกอบ, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

2) การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในทุกมิติโดยมีสภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง

จากการสัมภาษณ์พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในปัจจุบันยังไม่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับตลาดแรงงาน เช่น สภาอุตสาหกรรม ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ควรส่งเสริมให้สภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง ในการจัดหา นักศึกษา สถานประกอบการ จัดรูปแบบในการฝึก/เรียน และจัดทำแผนการฝึก/เรียน โดยสถานประกอบการและวิทยาลัยมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่จัดไว้โดยศูนย์กลางเท่านั้น

จากคำสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...ให้เปรียบเทียบเหมือนกับตอนนี้ที่เรามีสภาหอการค้า มีสภาอุตสาหกรรม หรือ Cluster หรือ กรศ. ในสาขาต่างๆ ปัจจุบันนี้ เป็นไปได้ไหม ให้องค์กรเหล่านี้เป็นผู้ขับเคลื่อนทุกมิติ บริหารจัดการในทุกมิติ ตั้งแต่เรื่องการรับนักศึกษา การคัดเลือกนักศึกษา การจัดสรรสถานประกอบการ รูปแบบในการฝึกรูปแบบในการเรียน ขอให้จบที่ Chamber หรือ สภาอุตสาหกรรม แล้วสภาอุตสาหกรรมก็มีหน้าที่ส่งเด็กเหล่านี้มาแค่ในวิทยาลัยเพื่อมาเรียนให้ครบตามองค์ประกอบของหลักสูตร ส่วนเรื่องการฝึกอาชีพ ภาคปฏิบัติ Chamber หรือ สภาอุตสาหกรรม ต้องไปประสานกับสถานประกอบการให้เขาฝึกตามที่สภาอุตสาหกรรม หรือ Chamber หรือจะเป็น กรศ. วางแผนรูปแบบการเรียนการสอนไว้ ถ้าเป็นแบบนี้ได้ ผมมองว่าทวิภาคีก็จะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เพราะปัจจุบันนี้เราต้องยอมรับอยู่อย่างหนึ่งว่า กลายเป็นวิทยาลัย หรือ สถานศึกษา เป็นศูนย์กลางไม่ว่าจะหาเด็ก คัดเลือกเด็กมาให้อะไรต่างๆ จะต่างชนิดเดียวคือบริษัทก็รับไปฝึกอาชีพแค่นั้นเอง แต่ถ้าเราลอง reverse กลับไป ให้ทางสถานประกอบการ หรือ สภาอุตสาหกรรม เป็นศูนย์กลาง ผมเชื่อว่าทวิภาคีจะประสบความสำเร็จ ผมยังเชื่อมั่นในปรัชญาในการจัดการ อาชีวศึกษา ศึกษา การศึกษาสายวิชาชีพต้องเป็นทวิภาคีเท่านั้น...” (ณรงค์ สุขเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน สรุปร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จำนวน 5 แนวทาง ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 สรุปร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ลำดับ	ร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	ผู้เชี่ยวชาญ		
		พิรุฬ วิริยะ ประกอบ (สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)	เกียรติสยาม ลิ้ม ตระกูล (สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2564)	ณรงค์ สุขเจริญ, สัมภาษณ์ (30 พฤศจิกายน 2564)
1	การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ	/	/	/
2	การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563	/	/	/
3	การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนอบรมครูฝึกในสถานประกอบการร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา	/	/	/
4	การให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวม	/	/	/
5	การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในทุกมิติโดยมีสภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง	/	/	/

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3)

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการฝึกอาชีพ จากผู้ให้ข้อมูล รวมจำนวน 8 คน ดังตาราง 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านการจัดการศึกษาที่กออาชีพ

แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอ ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เป็นไปได้	เป็นไปได้	
	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	
1. การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ส่งครูฝึกเข้ารับการอบรม มากขึ้น โดยจัดให้สถานประกอบการเห็นถึง ประโยชน์ที่จะได้รับ โดยสถานศึกษาต้องคำนึงถึง ความแตกต่างของบริบทของสถานประกอบการ เช่น ขนาดของสถานประกอบการ เนื่องจากมี ความต้องการและความสามารถในการดำเนินการ ที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์แบบ ชนะ-ชนะ ในลักษณะที่ได้รับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย (win-win solution)	8 100	- -	8 100	- -	

แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอ ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เป็นไปได้	เป็นไปได้	
	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	
2. การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ มาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 และกระบวนการตั้งแต่การจัดสรรผู้เรียน ทรัพยากร และสวัสดิศติการต่าง ๆ ใให้กับสถาน ประกอบการ เพื่อให้สถานศึกษาและสถาน ประกอบการมีความเข้าใจตรงกันเพื่อดำเนินการ พัฒนาอบรมครูฝึกในสถานประกอบการได้ง่าย ขึ้นและดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้ อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน	8	-	8	100	-

แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอ ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา อาชีวศึกษา	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เป็นไปได้	เป็นไปได้	
	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	
3. การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สามารถใช้หลักสูตรและวิทยากรในการอบรมครู ฝึกในสถานประกอบการร่วมกับสำนักงานพัฒนา ครูและบุคลากรอาชีวศึกษา โดยใช้หลักสูตรของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (สอศ.)	8	-	8	-	-
4. สถานศึกษาต้องคำนึงถึงทุกองค์ประกอบใน การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในภาพใหญ่และ ภาพรวม ขับเคลื่อนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เช่น นโยบาย ผู้เรียน สถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ตลอดจน ผู้ประกอบการให้เป็นมาตรฐาน	8	-	8	-	-

	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เป็นไปได้	เป็นไปได้	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการฝึกอาชีพ	8	100	-	8	เป็นส่วนของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่สถานศึกษาและสถานประกอบการไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการได้
5. การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในทุกมิติ (จัดหานักศึกษา สถานประกอบการ รูปแบบในการฝึก/เรียน และแผนการฝึก/เรียน) ควรจัดโดยสภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง โดยสถานประกอบการและวิทยาลัยมีหน้าที่สอนตามหลักสูตรที่จัดไว้โดยส่วนกลางเพื่อให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานอย่างแท้จริง					

จากตารางที่ 4.8 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการฝึกอาชีพ มีความเป็นไปได้ทั้งหมด 5 แนวทาง อย่างไรก็ตาม 1 ใน 5 แนวทางไม่มีความเป็นไปได้ เนื่องจากเป็นส่วนของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่สถานศึกษาและสถานประกอบการไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการ จึงสรุปได้ว่า มี 4 แนวทางที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

บทที่ 5

อภิปรายและสรุปผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระยะตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรพยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ด้านการจัดการหลักสูตร

สภาพปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการดำเนินการบริหารด้านการจัดการหลักสูตรได้ครบทุกองค์ประกอบ

สภาพปัญหา ไม่พบปัญหาในการดำเนินการ

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมิน

สภาพปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษากับสถานประกอบการมีการจัดการเรียนการสอนและมีการจัดทำประเมินผลรายวิชาและการฝึกอาชีพเป็นไปตามแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ

สภาพปัญหา พบว่า สถานศึกษา/สถานประกอบการขาดการส่งเสริมพัฒนาอบรมครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของการศึกษาระบบทวิภาคี

3. ด้านการจัดการฝึกอาชีพ

สภาพปัจจุบัน พบว่า สถานประกอบการมีการดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลง (MoU) ร่วมกับสถานศึกษา และทำสัญญาการฝึกอาชีพในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

สภาพปัญหา พบว่า สถานประกอบการไม่มีการดำเนินการ 1) ครูฝึกในสถานประกอบการได้รับการอบรมและพัฒนาเพื่อให้จัดการฝึกอาชีพเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 2) สถานประกอบการมีจำนวนครูฝึกเป็นไปตามมาตรฐานการ

จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 โดยมีจำนวนครูฝึกต่อจำนวนนักศึกษา 1: 10 ทั้งระดับ ปวช. และปวส.

4. ด้านการนิเทศ

สภาพปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงบุคลากรเพื่อให้ทราบถึง แนวปฏิบัติการนิเทศ มีการกำหนดตาราง และปฏิบัติการนิเทศตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563

สภาพปัญหา ไม่พบปัญหาในการดำเนินการ

โดยเมื่อลำดับที่ของปัญหาในการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ด้านที่พบปัญหาในการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ จึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในด้านการจัดการฝึกอาชีพ

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในด้านฝึกอาชีพ จากผลการวิจัยสรุปได้เป็น 5 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ส่งครูฝึกเข้ารับการอบรมมากขึ้น โดยชี้ให้สถานประกอบการเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์แบบ ชนะ-ชนะ ในลักษณะที่ได้รับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย (win-win solution)

แนวทางที่ 2 การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 และกระบวนการต่าง ๆ ให้กับสถานประกอบการ เพื่อให้สถานศึกษาและสถานประกอบการมีความเข้าใจที่สอดคล้องกัน และดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน

แนวทางที่ 3 การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสามารถใช้หลักสูตรและวิทยาการในการอบรมครูฝึกในสถานประกอบการร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา โดยใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

แนวทางที่ 4 สถานศึกษาต้องคำนึงถึงทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในภาพใหญ่และภาพรวมเพื่อขับเคลื่อนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จไปพร้อมๆกัน

แนวทางที่ 5 การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในทุกมิติควรจัดโดยสภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง โดยสถานประกอบการและวิทยาลัยมีหน้าที่สอนตามหลักสูตรที่จัดไว้ โดยส่วนกลางเพื่อให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งได้จากระยะที่ 2 จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าแนวทางที่ 1-4 (ดังระบุในหน้าที่ 74) ในระยะที่ 2 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม แนวทางที่ 5 (ดังระบุในหน้าที่ 75) ไม่มีความเป็นไปได้ เนื่องจากเป็นส่วนของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่สถานศึกษาและสถานประกอบการไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 อภิปรายผล สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1. สภาพปัจจุบัน

ผลการศึกษาสถานศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารด้านการจัดการหลักสูตรและด้านการนิเทศ พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการดำเนินการโดยไม่พบปัญหาในการจัดการหลักสูตรทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557 โดยศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีเพื่อเป็นคู่มือ และมีการกำหนดระเบียบกระทรวงการศึกษาว่าด้วย การจัดการศึกษาและประเมินการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลทำให้สามารถดำเนินตามขั้นตอนได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2. สภาพปัญหา

ผลการศึกษาศานศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมิน และพบปัญหามากที่สุดในด้านการจัดการฝึกอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และกำหนดให้สถานศึกษาและสถานประกอบการมีกรอบมรดกในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ครูฝึกในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง และครูในสาขาวิชาอบรมในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา จึงส่งผลให้สถานประกอบการซึ่งสนใจเข้าร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพียงเพื่อแก้ไขปัญหาความขาดแคลนของแรงงานของสถานประกอบการโดยไม่ได้ใช้ระบบทวิภาคีเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กร และสถานประกอบการขนาดเล็กและกลาง ให้ความร่วมมืออยู่ในระดับน้อย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ข) สอดคล้องกับรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักงานศึกษาธิการภาค 9 (2563) ซึ่งพบว่า สถานประกอบการมีข้อจำกัดต่างๆ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมในวันและเวลาที่กำหนดไว้ได้ จึงเป็นสาเหตุที่การอบรมบุคลากรและจำนวนครูฝึกไม่เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้ในจัดการศึกษาระบบทวิภาคี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร จันโทริ (2555) ซึ่งพบว่า จำนวนและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของครูฝึกในสถานประกอบการยังไม่เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการฝึกอาชีพในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

ตอนที่ 2 อภิปรายผล แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรคบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรคบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ในด้านการจัดการฝึกอาชีพ ไว้ 4 แนวทาง ดังนี้

1. การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ส่งครูฝึกเข้ารับการอบรมมากขึ้น โดยชี้ให้สถานประกอบการเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ โดยสถานศึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทของสถานประกอบการ เช่น ขนาดของสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์แบบ ชนะ-ชนะ ในลักษณะที่ได้รับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย (win-win solution) ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาต่างขนาดมีความต้องการและความสามารถในการดำเนินการที่แตกต่างกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ข) การจูงใจจึงทำให้เกิดแรงขับในการแสดงพฤติกรรม

เพื่อที่บรรดาเป้าหมายที่ต้องการจากความต้องการบนพื้นฐานของแต่ละบุคคล (ณัฐพัชร์ ลาภารุ วงศ์, 2562) ดังนั้นหากสถานประกอบการมีแรงจูงใจจากมาตรการที่จูงใจจะส่งผลเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้สถานประกอบการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมาตรการจูงใจ เช่น สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี การยื่นเอกสารเพื่อขอลดหย่อนภาษีนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของกระทรวงแรงงาน โดยอนุโลม คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2557 เนื่องจากไม่มีกฎหมายฉบับอื่นบัญญัติให้ปฏิบัติได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาสำหรับสถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีใน 2 ประเด็น คือ 1) วัตถุประสงค์ระยะยาวของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (ที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานถือว่าเป็นการฝึกเตรียมเข้าทำงาน) และ 2) สถานประกอบการไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องค่าใช้จ่ายที่สามารถยื่นขอลดหย่อนภาษีเงินได้จากกรมสรรพากร และต้องดำเนินการหลายขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ดังนั้นสถานประกอบการจึงยังไม่ให้ความสนใจในมาตรการแรงจูงใจมากนัก ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 ข) ที่นำเสนอข้อเสนอแนะด้านกลไกสนับสนุนการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ปรับปรุงแนวปฏิบัติของมาตรการแรงจูงใจด้านสิทธิประโยชน์ภาษีให้ง่ายต่อการปฏิบัติมากขึ้น และสร้างความเข้าใจกับกรมสรรพากรให้ยอมรับและให้การสนับสนุนนโยบายทวิภาคี และเสนอให้สนับสนุนเรื่องงบประมาณให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูฝึกเกิดแรงจูงใจและมีจำนวนเพียงพอ อีกทั้ง ภูเวศ อับดุลสตาและวรรณดี สุทธินรากร (2559) ได้กล่าวว่า ทางเลือกในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย คือการให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานคุณสมบัติครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการโดยใช้มาตรการการฝึกอบรมให้ครูได้รับคุณวุฒิตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานประกอบการสนใจเข้าสู่อาชีพการสอนอีกด้วย

2. การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 และกระบวนการตั้งแต่การจัดสรรผู้เรียนทรัพยากร และสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับสถานประกอบการ เพื่อให้สถานศึกษาและสถานประกอบการมีความเข้าใจตรงกันเพื่อดำเนินการพัฒนาอบรมครูฝึกในสถานประกอบการได้ง่ายขึ้นและดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน โดยตามขั้นตอนการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการภายในประเทศของศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาต้องดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานประกอบการเกี่ยวกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในขั้นตอนที่ 3 วางแผนร่วมกับสถานประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณิต ขาวเหลือง (2560) ซึ่งกล่าวว่า

สถานศึกษาต้องมีกระบวนการสร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้จากการทำงานเป็นฐานของสถานประกอบการ และการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนำนโยบาย การศึกษาระบบทวิศึกษาไปสู่การปฏิบัติของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครราชสีมาของ ปวีร์ ศิริรักษ์ (2560) ซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาสถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิศึกษา โดยเสนอให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับสถาน ประกอบการเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิศึกษา เพื่อให้สถานประกอบการมีความเข้าใจมาก ขึ้น

3. การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสามารถใช้หลักสูตรและวิทยากรในการ อบรมครูฝึกในสถานประกอบการร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา โดยใช้ หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ทั้งนี้เนื่องจากตาม ประกาศ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง การทดสอบ การฝึกอบรม และ การออกใบรับรองการเป็นครูฝึกในสถานประกอบการ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2558 ข้อ 3 กำหนดให้การทดสอบหรือการอบรมครูฝึกในสถานประกอบการต้องดำเนินการในสถานบัน อาชีวศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษา สถานประกอบการ หรือ สถานที่อื่น ตามที่สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษารับรองเท่านั้น ซึ่งการศึกษาของ คุณิต ขาวเหลือง (2560) เสนอให้ กำหนดแนวปฏิบัติและสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้จากการทำงานเป็นฐานของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก เช่น งบประมาณ ครุภัณฑ์ วัสดุ เครื่องมือ และวิทยากร และควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สอศ. และกระทรวงแรงงาน จัดทำระเบียบ ข้อบังคับและประกาศให้มีความ ยึดหยุ่นขึ้น สอดคล้องกับ สุเมธ รินทลิกและวิชิต แสงสว่าง (2564) ที่เสนอว่า สถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ควรจัดให้มีการพัฒนาครู บุคลากร และครูฝึกในสถานประกอบการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในกระบวนการจัดการเรียน การสอนระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพที่เป็นเลิศ ทั้ง ภาวเรศ อับดุลสตาและวรรณดี สุทธิรินากร (2559) ยังเสนอให้ ขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาเชิง ระบบด้วยการออกพระราชบัญญัติ และกฎหมายการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ที่เน้นการกระจาย อำนาจสู่ระดับท้องถิ่นเพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถสนองตอบความต้องการตามบริบทของแต่ละ ท้องถิ่น รวมทั้งตลาดแรงงานในระดับภูมิภาคมากขึ้นอีกด้วย

4. สถานศึกษาต้องคำนึงถึงทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในภาพ ใหญ่และภาพรวม ขับเคลื่อนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เช่น นโยบาย ผู้เรียน สถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ตลอดจนผู้ปกครองให้เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้

เนื่องจากแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557 กำหนดไว้ว่าองค์ประกอบที่ต้องขับเคลื่อน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้สำเร็จประกอบไปด้วย นโยบาย ผู้เรียน ครูผู้สอนและ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ประกอบการ อีกทั้ง สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2560 ข) ได้จัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และพบว่าปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 7 ปัจจัย 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) พื้นที่ตั้งของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3) รูปแบบของทวิภาคี 4) ประเภทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 5) สาขาวิชา 6) มาตรการแรงจูงใจภาครัฐและสิทธิประโยชน์ ทางภาษี และ 7) การสนับสนุนเชิงนโยบาย สอดคล้องกับ นิรุศต์ บุตรแสนลี (2561) ซึ่งศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มุ่งเน้นประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ได้ เสนอว่า องค์ประกอบที่สถานศึกษาควรพิจารณาและดำเนินในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ มุ่งเน้นประสิทธิผลของสถานศึกษาประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบหลักด้าน การจัดการระบบ โครงสร้างการบริหาร 2) องค์ประกอบหลักด้านการบริหารงานวิชาการ 3) องค์ประกอบ หลักด้านการบริหารบุคลากร 4) องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาผู้เรียน 5) องค์ประกอบหลักด้าน การจัดการฝึกอาชีพ และ 6) องค์ประกอบหลักด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีควรนำทุกองค์ประกอบ ของรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารจัดการ การศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีได้อย่างมีคุณภาพ (จินตนา รวมชมรัตน์, 2558)

ตอนที่ 3 อภิปรายผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัด การศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผลการประเมิน พบว่า แนวทางที่ 1-4 เป็นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางข้างต้นสามารถประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการซึ่งกำหนดโดยแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557 ของศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ได้ ดังนี้ (ภาพที่ 3 ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง)

ขั้นที่ 1 สสำรวจความพร้อม สถานศึกษาสามารถสำรวจความพร้อมของสถานประกอบการ ดังนี้

1. ความต้องการของสถานประกอบการและเลือกมาตรฐานใจที่เหมาะสมกับความต้องการของสถานในลักษณะที่ได้รับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย (win-win solution) ได้ (แนวทางที่ 1)

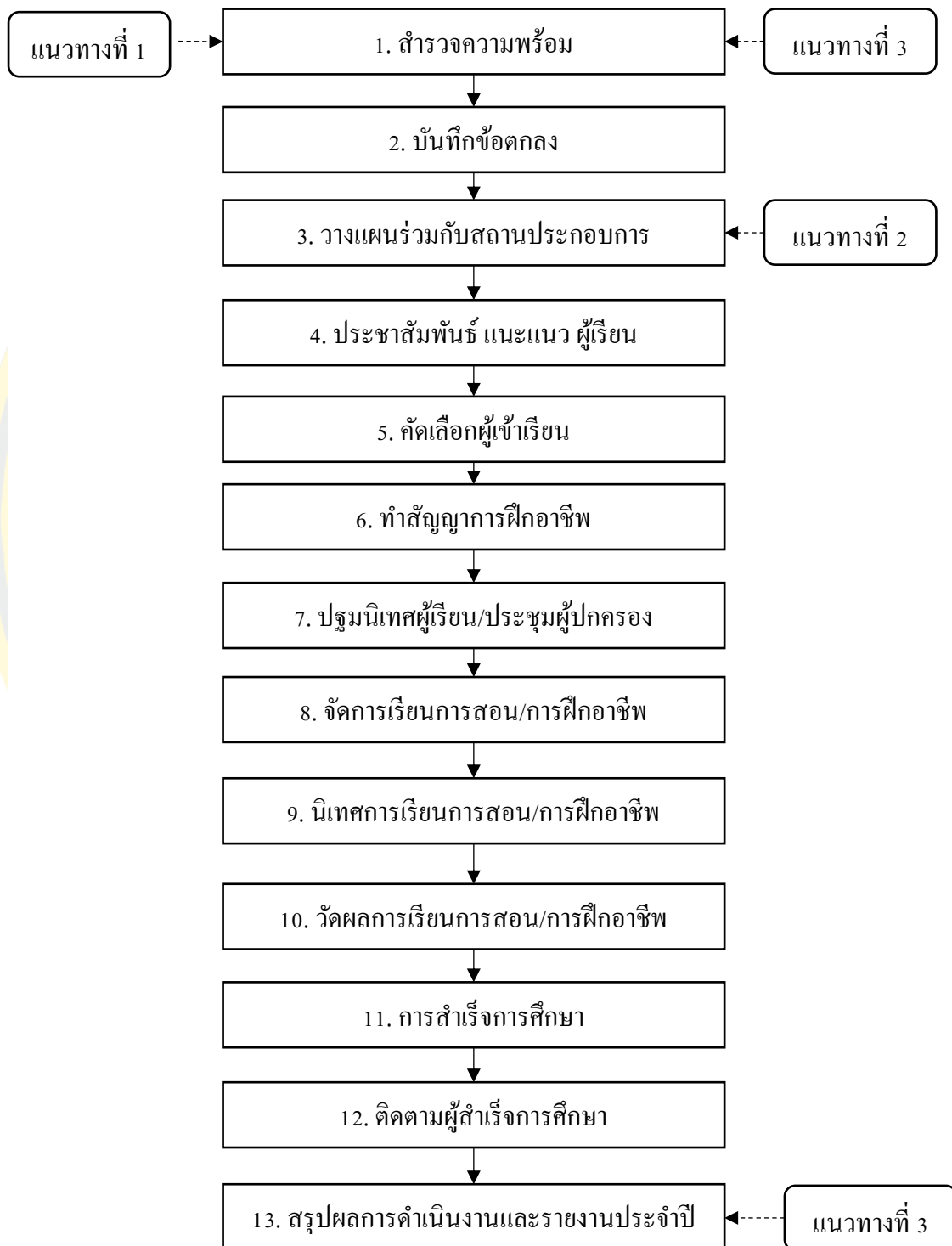
2. สำรวจจำนวนครูฝึกในสถานประกอบการเพื่อติดต่อและประสานงานสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาในการฝึกอบรมครูฝึกในสถานประกอบการให้เป็นไปตามมาตรฐาน (แนวทางที่ 3)

ขั้นที่ 3 วางแผนร่วมกันสถานประกอบการ สถานศึกษาสามารถประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อให้มีความเข้าใจที่สอดคล้องและสามารถร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แนวทางที่ 2)

ขั้นที่ 13 สรุปผลการดำเนินงานและรายงานประจำปี สถานศึกษาสามารถใช้ข้อมูลทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในภาพใหญ่และภาพรวมมาวิเคราะห์และพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนทุกปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ (แนวทางที่ 4)

ในส่วนของผลการประเมินแนวทางที่ 5 พบว่า เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยตัวแทน ภาคอุตสาหกรรม ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐบาล ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในทุกมิติโดยสภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลางทำให้สถานศึกษาและสถานประกอบการสามารถจัดการเรียนการสอน ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง เพราะสภาอุตสาหกรรมอย่างไรก็ตามไม่มีความเป็นไปได้ เนื่องจากสถานศึกษาดำเนินการภายใต้ พระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชนและพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา จึงดำเนินการตามนโยบายและประกาศของกระทรวงการศึกษาและคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามกฎระเบียบได้เท่านั้น

ขั้นตอนการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
(ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2557)

ภาพที่ 3 ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการโดยชี้ให้สถานประกอบการเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ในลักษณะที่ได้รับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย (win-win solution) โดยการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษี การสร้างความผูกพันระหว่างองค์กรและผู้บริหาร การลดค่าใช้จ่ายในการอบรมพนักงาน และการแต่งตั้งตำแหน่งทางวิชาการให้แก่ครูฝึก เช่น ศาสตราจารย์ (พิเศษ) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความภาคภูมิใจให้แก่ครูฝึก

2. สถานศึกษาควรมีการสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 และกระบวนการต่างๆ เพื่อให้สถานศึกษาและสถานประกอบการมีความเข้าใจที่สอดคล้องกัน โดยการประชุมชี้แจง หรือ และแต่งตั้งผู้ประสานงานระหว่างองค์กร

3. สถานศึกษาควรคำนึงถึงทุกองค์ประกอบในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวม (นโยบาย ผู้เรียน ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ปกครอง) โดยการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ ปัจจัยนำเข้า (Input) ส่วนกระบวนการ (Process) และส่วนผลผลิต (Output) เพื่อขับเคลื่อนทุกปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไปพร้อมๆ กัน

4. สถานศึกษาควรมีการติดต่อประสานงานเพื่อขอใช้หลักสูตรและวิทยากรในการอบรมครูฝึกในสถานประกอบการร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา โดยใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการฝึกอบรมให้แก่สถานประกอบการและเป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจของสถานประกอบการแต่ละขนาดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

2. ควรมีศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการด้านฝึกอาชีพของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. คุณพิรุฬ วัริยะประกอบ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพบางปะกง
2. คุณเกียรติสยาม ลี้มตระกูล ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม
3. คุณณรงค์ เจริญสุข ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคบางแสน

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ อว ๘๑๓๗/๑๙๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย

เรียน คุณณรงค์ สุขเจริญ (ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคบางแสน)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารรับรองจริยธรรมของมหาวิทยาลัยบูรพา
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวภาตะวัน บุญจิต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๙๒๐๒๙๖ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับอนุมัติเค้าโครงการงานนิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล เป็นประธานกรรมการควบคุมงานนิพนธ์ และเสนอหน่วยงานท่านในการเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขออนุญาตให้นิสิตตั้งรายนามข้างต้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน ๑ คน ระหว่างวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ทั้งนี้ สามารถติดต่อนิสิตตั้งรายนามข้างต้น ได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๑-๘๗๑๔๙๘๗ หรือที่ E-mail: phatawan.boonjeed@gmail.com

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
โทร ๐๓๘ ๑๐๒ ๗๐๐ ต่อ ๗๐๗, ๗๐๕
E-mail: grd.buu@go.buu.ac.th

ที่ อว ๘๑๓๗/๑๙๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย

เรียน คุณพิรุฬห์ วิริยะประกอบ (ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพบางปะกง)

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารรับรองจริยธรรมของมหาวิทยาลัยบูรพา
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวภาตะวัน บุญจิต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๙๒๐๒๙๖ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับอนุมัติเค้าโครงงานนิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สญา สุระวุฒิตระกูล เป็นประธานกรรมการควบคุมงานนิพนธ์ และเสนอหน่วยงานท่านในการเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขออนุญาตให้นิสิตตั้งรายนามข้างต้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน ๑ คน ระหว่างวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ทั้งนี้ สามารถติดต่อ นิสิตตั้งรายนามข้างต้น ได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๑-๘๗๑๔๔๘๘๗ หรือที่ E-mail: phatawan.boonjeed@gmail.com

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
โทร ๐๓๘ ๑๐๒ ๗๐๐ ต่อ ๗๐๗, ๗๐๕
E-mail: grd.buu@go.buu.ac.th

ที่ อว ๘๑๓๗/๑๙๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย

เรียน คุณเกียรติสยาม ลิ้มตระกูล (ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพนสนิมคม)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารรับรองจริยธรรมของมหาวิทยาลัยบูรพา
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวภาตะวัน บุญจี๊ด รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๙๒๐๒๙๖ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับอนุมัติเค้าโครงการงานนิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุมายู อธิระวณิชตระกูล เป็นประธานกรรมการควบคุมงานนิพนธ์ และเสนอหน่วยงานท่านในการเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขออนุญาตให้นิสิตตั้งรายนามข้างต้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน ๑ คน ระหว่างวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ทั้งนี้ สามารถติดต่อนิสิตตั้งรายนามข้างต้น ได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๑-๘๗๑๔๔๘๗ หรือที่ E-mail: phatawan.boonjeed@gmail.com

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
โทร ๐๓๘ ๑๐๒ ๗๐๐ ต่อ ๗๐๗, ๗๐๕
E-mail: grd.buu@go.buu.ac.th

ที่ อว ๘๑๓๗/๑๙๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.สิงหนาทบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย

เรียน คุณบรรลักษ์ณ์ พันธุ์เจริญ (ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ บจก.เอส.พี.บี. พาวเวอร์ เซอร์วิส)

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารรับรองจริยธรรมของมหาวิทยาลัยบูรพา
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวภาตะวัน บุญจีต รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๙๒๐๒๙๖ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับอนุมัติเค้าโครงงานนิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ อธิระวณิชตระกูล เป็นประธานกรรมการควบคุมงานนิพนธ์ และเสนอหน่วยงานท่านในการเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขออนุญาตให้นิสิตตั้งรายนามข้างต้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครุฝึก จำนวน ๑ คน ระหว่างวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ทั้งนี้ สามารถติดต่อนิสิตตั้งรายนามข้างต้น ได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๑-๘๗๑๔๙๘๘๗ หรือที่ E-mail: phatawan.boonjeed@gmail.com

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
โทร ๐๓๘ ๑๐๒ ๗๐๐ ต่อ ๗๐๗, ๗๐๕
E-mail: grd.buu@go.buu.ac.th

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับงานวิจัย
(ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1)**

**เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง
ในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1)
2. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 3 ข้อ
 - ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 5 ข้อ

คำตอบของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง อนึ่ง ผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะเป็นความลับอย่างสูงสุดและจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน

จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวภาตะวัน บุญจิต
นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

คำชี้แจง ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์และจะเป็นผู้ทำเครื่องหมาย ✓ ในแต่ละช่อง หรือ จะบันทึกเสียงแล้ว
ผู้ทำเครื่องหมาย ✓ เอง หลังจากการสัมภาษณ์ยุติลง

1. สถานะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

- วิทยาลัยอาชีวศึกษา
 สถานประกอบการ

2. ตำแหน่งงานปัจจุบัน

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา/ สถานประกอบการ	☐ หัวหน้า/ ผู้ปฏิบัติงานทวิภาคี
☐ ครูฝึก	☐ ผู้ประสานงานงานทวิภาคี
☐ ครูนิเทศก์	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ประเภทวิชาที่จัดการการศึกษาระบบทวิภาคี

- ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ
 ประเภทวิชาศิลปกรรม
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำชี้แจง ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์และจะเป็นผู้ทำเครื่องหมาย ✓ ในแต่ละช่อง หรือ จะบันทึกเสียงแล้วผู้ทำเครื่องหมาย ✓ เอง หลังจากรับสัมภาษณ์ยุติลง

1. ในด้านการจัดการหลักสูตร สถานศึกษา/ สถานประกอบการ ดำเนินการเรื่องใดบ้าง?

- () สถานศึกษากับสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการเรียน/แผนการฝึกอาชีพ ตลอดหลักสูตร
- () มีการกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการที่ชัดเจน
- () มีการวิเคราะห์สมรรถนะร่วมกันเพื่อจัดทำแผนการเรียน/แผนการฝึกอาชีพ
- () แผนการเรียนการสอน/ แผนการฝึกอาชีพเป็นไปตาม โครงสร้างหลักสูตรและหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร

2. ในด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล สถานศึกษา/ สถานประกอบการ ดำเนินการเรื่องใดบ้าง?

- () การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ โดยการฝึกอาชีพในสถานประกอบการกำหนดไว้อย่างน้อย 1 ปี ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563
- () ตารางเรียนและตารางการฝึกอาชีพมีความเหมาะสม และเป็นไปตามแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ
- () สถานศึกษา/สถานประกอบการ ส่งเสริมการพัฒนา อบรมครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของการศึกษาระบบทวิภาคี โดยไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของครูผู้สอน ต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพที่สอนจากสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563
- () เครื่องมือและอุปกรณ์มีความเหมาะสม และเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพของผู้เรียนทวิภาคี
- () มีการจัดทำผลการประเมินผลรายวิชา และการฝึกอาชีพเป็นไปตามแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ

3. ในด้านการจัดการฝึกอาชีพ สถานประกอบการ ได้ดำเนินการเรื่องใดบ้าง? (เฉพาะสถานประกอบการ)

- () ครูฝึกในสถานประกอบการได้รับการอบรม และพัฒนาเพื่อให้จัดการฝึกอาชีพเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563
- () สถานประกอบการมีจำนวนครูฝึกเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 โดยมีจำนวนครูฝึกต่อจำนวนนักศึกษา 1: 10 ทั้งระดับปวช. และปวส.
- () สถานประกอบการได้จัดทำบันทึกข้อตกลง (MoU) ร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
- () สถานประกอบการได้จัดประชุม และทำสัญญาการฝึกอาชีพ

3. ในด้านการนิเทศ สถานศึกษา ได้ดำเนินการเรื่องใดบ้าง? (เฉพาะสถานศึกษา)

- () สถานศึกษามีจำนวนครูนิเทศก์ก็เพียงพอต่อการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
- () สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงบุคลากรเพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติการนิเทศ และติดตาม
- () สถานศึกษามีตารางและปฏิบัติกรนิเทศตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 โดยกำหนดให้มีการนิเทศอย่างน้อย 3 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน

4. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ท่านคิดว่าด้านใดใน 4 ด้าน ดังที่กล่าวมาข้างต้น มีอุปสรรค/ปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีมากที่สุด โดยให้ใส่ลำดับ 1-3 ตามระดับของปัญหา และระบุว่าเพราะสาเหตุใด?

- 1- พบปัญหาในการดำเนินงานมากที่สุด
- 3- พบปัญหาในการดำเนินงานน้อยที่สุด

ข้อ	ด้าน	ลำดับที่	สาเหตุ
1	การจัดการหลักสูตร		
2	การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมิน		
3	การฝึกอาชีพ (เฉพาะสถานประกอบการ)		
4	การนิเทศ (เฉพาะสถานศึกษา)		

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับงานวิจัย
(ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง
ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา(วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)

คำตอบของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง อนึ่ง ผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะเป็นความลับอย่างสูงสุดและจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน

จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวภาตะวัน บุญจิต

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

**แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับงานวิจัย
(ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)**

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง
ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำชี้แจง ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เฉพาะในหัวข้อด้านที่พบปัญหาที่สุด (จากข้อมูลที่ได้เก็บมาตาม
วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1) เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในด้านที่พบ
ปัญหามากที่สุดเท่านั้น

1 ด้านการจัดการหลักสูตร

- 1.1 ท่านคิดว่า แนวทางในการส่งเสริมให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ
และปรับปรุงหลักสูตร แผนการเรียน และแผนการฝึกอาชีพ ควรดำเนินการอย่างไร
- 1.2 ท่านคิดว่า แนวทางในการกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและสถาน
ประกอบการที่ชัดเจน ควรดำเนินการอย่างไร
- 1.3 ท่านคิดว่า แนวทางในการส่งเสริมให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการ
วิเคราะห์สมรรถนะร่วมกันเพื่อจัดทำแผนการเรียน/แผนการฝึกอาชีพ ควรดำเนินการอย่างไร
- 1.4 ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการ
หลักสูตร หรือไม่ อย่างไร

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมิน

- 2.1 ท่านคิดว่า แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ตารางเรียน และการวัด
ประเมินผลให้เป็นไปตามแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ ควรดำเนินการอย่างไร
- 2.2 ท่านคิดว่า แนวทางให้การส่งเสริมพัฒนา อบรมครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการ
จัดการเรียนการสอนและการวัดผลของการศึกษาระบบทวิภาคี ควรดำเนินการอย่างไร
- 2.3 ท่านคิดว่า แนวทางในการส่งเสริมให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์มีความเหมาะสม และ
เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน/ การฝึกอาชีพของผู้เรียนทวิภาคี ควรดำเนินการอย่างไร
- 2.4 ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการ
เรียนการสอนและการวัดประเมินหรือไม่ อย่างไร

3. ด้านการจัดการฝึกอาชีพ

3.1 ท่านคิดว่า แนวทางในการส่งเสริมครูฝึกในสถานประกอบการได้รับการอบรม และพัฒนาเพื่อให้จัดการฝึกอาชีพเป็นไปตามมาตรฐาน ควรดำเนินการอย่างไร

3.2 ท่านคิดว่า แนวทางการส่งเสริมจำนวนครูฝึกเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ควรดำเนินการอย่างไร

3.3 ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการด้านการจัดการฝึกอาชีพ หรือไม่ อย่างไร

4. ด้านการนิเทศ

4.1 ท่านคิดว่า แนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนิเทศ และติดตามผลตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ควรดำเนินการอย่างไร

4.2 ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการด้านการนิเทศหรือไม่ อย่างไร

แบบสนทนากลุ่มสำหรับงานวิจัย
(ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง
ในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำชี้แจง

แบบสนทนากลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3)

คำตอบของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง อนึ่ง ผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะเป็นความลับอย่างสูงสุดและจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน

จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวภาตะวัน บุญจิต

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

**การดำเนินการสนทนากลุ่มสำหรับงานวิจัย
(ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3)**

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง
ในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

หลักการ

การสนทนากลุ่มเป็นระเบียบวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มอภิปรายโต้ตอบแสดงความคิดเห็น/เล่าเรื่อง ประสบการณ์ ตามประเด็น/แนวคำถามที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลจะหลั่งไหล (flow) ออกมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองและระหว่างสมาชิกในกลุ่มกับผู้ร่วมสนทนา

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคำนึงถึงการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง จึงจัดสนทนากลุ่มด้วยความระมัดระวัง โดยจะงดเว้นการพูดคุยในประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (ผู้วิจัย) จะดำเนินการสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกกลุ่มก่อนที่จะเริ่มประเด็น/แนวคำถามที่ต้องการศึกษาและจะดำเนินการภายใต้ทักษะของกระบวนการกลุ่ม

ประเด็น/แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

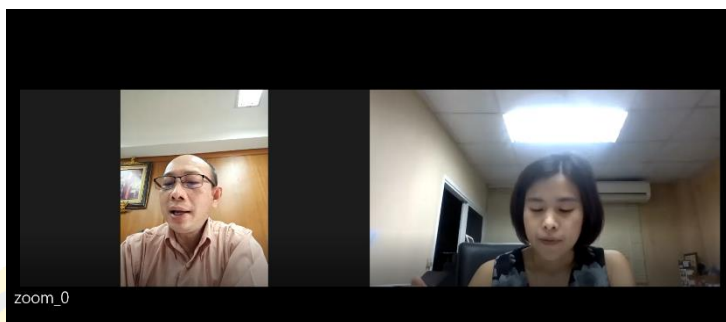
1. ท่านคิดว่า การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ส่งครูฝึกเข้ารับการอบรมมากขึ้น โดยชี้ให้สถานประกอบการเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ โดยสถานศึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทของสถานประกอบการ เช่น ขนาดของสถานประกอบการ เนื่องจากมีความต้องการและความสามารถในการดำเนินการที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์แบบ ชนะ-ชนะ ในลักษณะที่ได้รับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย (win-win solution) มีความเป็นไปได้และเหมาะสมหรือไม่ในการนำมาปฏิบัติจริง ?
2. ท่านคิดว่า การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 และกระบวนการตั้งแต่การจัดสรรผู้เรียนทรัพยากร และสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับสถานประกอบการ เพื่อให้สถานศึกษาและสถานประกอบการมีความเข้าใจตรงกันเพื่อดำเนินการพัฒนาอบรมครูฝึกในสถานประกอบการ ได้ง่ายขึ้นและดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน มีความเป็นไปได้และเหมาะสมหรือไม่ในการนำมาปฏิบัติจริง?

3. ท่านคิดว่า การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสามารถใช้หลักสูตรและวิทยากรในการอบรมครูฝึกในสถานประกอบการร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา โดยใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีความเป็นไปได้และเหมาะสมหรือไม่ในการนำมาปฏิบัติจริง?
4. ท่านคิดว่า การที่สถานศึกษาคำนึงถึงทุกองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในภาพใหญ่และภาพรวม ขับเคลื่อนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เช่น นโยบาย ผู้เรียน สถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานประกอบการ ตลอดจนผู้ปกครองให้เป็นมาตรฐาน มีความเป็นไปได้และเหมาะสมหรือไม่ในการนำมาปฏิบัติจริง?
5. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในทุกมิติ (จัดหานักศึกษา สถานประกอบการ รูปแบบในการฝึก/เรียน และแผนการฝึก/เรียน) ควรจัดโดยสภาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง โดยสถานประกอบการและวิทยาลัยมีหน้าที่สอนตามหลักสูตรที่จัดไว้โดยส่วนกลางเพื่อให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานอย่างแท้จริง มีความเป็นไปได้และเหมาะสมหรือไม่ในการนำมาปฏิบัติจริง?
6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาคผนวก ง

รูปภาพ

บรรณานุกรม

- Bono, E. E. (1996). *Edward de Bono's textbook of wisdom*. London: Penguin Books.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design*. London: SAGE Publications.
- Denzin, N. K. and Lincoln, Y. S. (2000). *Handbook of Qualitative Research* (2nd edition). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Gunderson, M. M. (2004). A Study Of The Influence Vocational Education Has On Students' Ultimate Academic Success. *Electronic Theses and Dissertations*, 2004-2019.
- Hardy , M. and Sophie, G. (1995). *Incoherence in the Collaboration between Government, School and Workplace: cooperative Education in Quebec*. Paper presented at the Paper Presented at Annual Meeting of International Vocational Education and Training Association, Denver.
- Hsieh , H. F. and Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15, 1277-1288.
- Imove, S. (2002). *Handbook of leadership: A Survey of the theory and research*. New York: Free Press.
- Jianyu, W., Xi, L. and Chen, X. (2012). Vocational Ability Oriented Modularized Curriculum for Advanced Vocational School. *IERI Procedia*, 2(2012), 897-900.
- Mann, R. D. (1999). *Principle of Management: Analysis of Managerial Functions*. New York: McGraw-Hill.
- Ramsaroop, E. V. (2001). *Vocational and technical education changes that are potential contributors to the economic development of Trinidad and Tobago*. Polytechnic Institute and State University of Virginia, Virginia.
- Wenzel, R. P. (2000). Leadership behavior of elementary school principals and teacher in five central savannah river area school districts in Georgia. *Dissertation Abstracts Internation*, 46, 378.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานการประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. เข้าถึงได้จาก <https://bme.vec.go.th/Portals/30/DOWNLOAD/bme2/Y65/ReportDvec.pdf?ver=2021-12-01-154659-437>
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนากอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560

2579). เข้าถึงได้จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-doc-archives/thailand-40/11623-oie-thailand-4>

- จรัญ ชัยทิพย์. (2555). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคจังหวัด นครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร อาชีวศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2561). *การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา รามชมรัตน์. (2558). *รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ณัฐพัชร์ ลาภารุงวงศ์. (2562). การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน. *วารสารวไลย อลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(2), 161-171.
- ณัฐวุฒิ ประทุมชาติ. (2556). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. ครุศาสตร์คุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุสิต ขาวเหลือง. (2560). *การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้จากการทำงานเป็นฐานของสถานประกอบการ ในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก*. ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤมล จิตรเอื้อ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2561). การใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยเพื่อการศึกษาการดำเนินการที่เป็นเลิศของสถานศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 2118-2135.
- น้ำทิพย์ จรรย์ธรรม. (2559). เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยทางการศึกษา. *นิตยสาร สสวท*, 44(202), 45-49.
- นิรุตต์ บุตรแสนลี. (2561). *การพัฒนาแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มุ่งเน้นประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสติการศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563. (2563, 20 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, หน้า 29-33.
- ประภาส เกตุไทย. (2556). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง*. ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การ

บริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ปวีร์ ศิริรักษ์. (2560). แนวทางการพัฒนาการนํานโยบายการศึกษาระบบทวิศึกษาไปสู่การปฏิบัติของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 12(2), 193-207.

ปาริฉัตร จันโทริ. (2555). การศึกษาระบบทวิภาคี ทางออกของปัญหาแรงงานไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 35(3), 29-39.

ปาริฉะ ยี่เส้นเย็นหละ. (สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2563). หัวหน้างานทวิภาคี วิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแหลมฉบัง. สัมภาษณ์.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา. (2551). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551. *ราชกิจจานุเบกษา*, หน้า 1-24.

พิเชษฐ วงศ์เกียรติจักร. (2559). *การวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.เอ.ซี.เพรส.

พิทยา ชินะจิตพันธ์ุ, สบสันต์ อุดกฤษฎ์ และชนะ กสิภาร์. (2555). รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 22(1), 180-190.

ไพศาล วรคำ. (2554). *การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

ภูริทัต สมุดไพร. (สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2563). หัวหน้าฝ่ายเทคนิคช่าง ครูฝึกนักศึกษาทวิภาคี บริษัทอีซูซุ ตะวันออกชลบุรี สาขาศรีราชา. สัมภาษณ์.

ภูวเรศ อับดุลสตา และ วรรณดี สุทธินรากร. (2559). ทางเลือกในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 10(2), 57-76.

ยุพาวดี ศิริปริดี, วิทกร วิภาหสัน และยุทสิทธิ์ จันทร์คูเมือง. (2559). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. *The National and International Graduate Research Conference 2016 (NIGRC KKU-2016)*, ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เข้าถึงได้จาก

<https://gsbooks.gs.kku.ac.th/59/ingrc2016/pdf/HMP2023.pdf>.

รัตนะ บัวสนธ์. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: คำสมัย.

วีระชัย ไตรศักดิ์. (2557). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา*. นครราชสีมา: รายงานการวิจัย วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา.

ศุภกิจ วงศ์วิวัฒน์นุกิจ. (2550). *พจนานุกรมศัพท์การวิจัยและสถิติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา. (2563). จำนวนนักเรียนนักศึกษาปีการศึกษา 2563 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เล็ก กลาง ใหญ่ (ภาครัฐ และเอกชน). เข้าถึงได้จาก

<http://techno.vec.go.th/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7/tabid/766/ArticleId/31577/language/th-TH/31577.aspx>

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ. (2563). รายงานผลการนิเทศติดตามการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประจำปีงบประมาณ 2563. เข้าถึงได้จาก

http://www.nsdv.go.th/www2019/attachments/336_%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9B%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A7%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%B5-63.pdf

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2557). แนวทางการปฏิบัติการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2565). รายงานจำนวนสถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในพื้นที่ 3 จังหวัดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (EEC). เข้าถึงได้จาก

https://dve.vec.go.th/index.php?app/report/ajax&mode=report&report_no=17

สมเกียรติ ปีสวมโกชนัน. (สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2563). พนักงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ รับผิดชอบงานทวิภาคี บริษัทสยามคอมเพรสเซอร์อุตสาหกรรม จำกัด. สัมภาษณ์.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (ม.ป.ป.). *ภารกิจและนโยบาย*. เข้าถึงได้จาก

<https://www.vec.go.th/Default.aspx?tabid=87>

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561 ก). รายงานสรุปผู้บริหาร : แผนภาพรวมเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2560-2565. เข้าถึงได้จาก <https://www.eeco.or.th/web-upload/filecenter/untitled%20folder/eec001-1.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561 ข). แผนปฏิบัติการการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยีรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. เข้าถึงได้จาก <https://www.eeco.or.th/web-upload/filecenter/untitled%20folder/EEC013.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. (2541). คู่มือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพมหานคร: พรานนก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560 ก). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560 ข). รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 9. (2563). รายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 9 รอบที่ 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.reo9.obec.in.th/gis/57000001/files/PostNote/20201109084237UVsvmCy..pdf>
- สุดคนึง แก้ววี. (2563). การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยการอาชีพพานพร้าวบุรี. เข้าถึงได้จาก http://www.khanu.ac.th/rms/files/96756_21011814142512.pdf
- สุทธิรักษ์ ทัศนบุตร. (2564). การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, 21(1), 75-82.
- สุเทพ แก่งสันเทียะ. (2563). อาชีวะยกกำลัง 2 ปรัชญาการบริหาร "อาชีวศึกษายกกำลังสอง สร้างคุณภาพ นำปริมาณ" นโยบายและจุดเน้นการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1, 5(2), 3-6.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ รินทลิก และวิจิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศใน

สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3), 39-51.

สุระชัย ลาพิมพ์. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัย
สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร ฉบับออนไลน์, 137-147.

อิสริยา ออสุวรรณ. (2559). แนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขต
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะ
ครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

